

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU PROGRAMI
YÜKSEK LISANS TEZİ

TÜRK VE AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA İCRACI SANATÇININ HAKLARI

Deniz GÜLHAN

Danışman
Yard. Doç. Dr. Can Göksoy

2007

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İcracı Sanatçının Hakları** ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/ 02/ 2007

Deniz GÜLHAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin
Adı ve Soyadı : Deniz GÜLHAN
Anabilim Dalı : Kamu Hukuku
Programı : Avrupa Birliği Hukuku
Tez Konusu : Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İcracı
Sanatçının Hakları
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tezi sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI	☐	OY BİRLİĞİ ile	☐
DÜZELTME	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
RED edilmesine	☐	ile karar verilmiştir.	

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. ***
Öğrenci sınava gelmemiştir. **

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez, burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.	☐	Evet
Tez, mevcut hali ile basılabilir.	☐	
Tez, gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐	
Tezin, basımı gerekliliği yoktur.	☐	

JÜRİ ÜYELERİ	İMZA
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda İcracı Sanatçının Hakları
Deniz GÜLHAN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Avrupa Birliği Hukuku Yüksek Lisans Programı

Her ne kadar icrada eser kadar sanatsal ve fikri yaratıcılık bulunmasa da, İcracı sanatçının ,on yaratıcı fikri faaliyetlerini de üçüncü şahısların haksız yararlanmasından koruma gereği doğmuştur.

Komşu hak sahipleri arasında en önemli olanı icracıdır. Dinleyici veya seyircilerde oluşan duygu ve coşkunun farklı icracıların icralarına göre değişmesi, icracının sanatsal faaliyetinin, eser sahibine benzer bir korumayı hak ettiğini ortaya koyar.

İcracı sanatçıya tanınan mali haklar onları icrayı tespit, çoğaltma, yayma ve yayınlama hususunda yetkilendirir. Bunlardan her biri devredilebilir niteliktedir. İcracı sanatçıya tanınan manevi haklar ise devredilemez.

Çalışmamızın amacı AB hukuku ile uyumlaştırılmış Türk hukukunda ve AB mevzuatında icracı sanatçıya tanınan haklar ve sağlanan korumadır.

Çalışmamızın birinci bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda icracı sanatçı kavramı, icracı sanatçı haklarının oluşumu ve bunlardan yararlanmanın şartları ile bu haklar üzerindeki sınırlamalar, Türk mevzuatı ve AB direktifleri ve icracı sanatçı haklarının ilk defa yer aldığı Roma Anlaşmasıyla ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

İkinci bölümde icracı sanatçının haklarının devri ve devrin türleri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde sözleşmeler,lisans işlemleri, akit tarafların

ve mirasçuların hakları hem mali hem de manevi haklar yönünden incelenmiştir.

Üçünçü bölümde İcracı sanatçuların haklarının ihlali halinde başvurabilecekleri dava türleri izah edilerek, hakların yargı yoluyla korunması konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 1)İcracı sanatçı hakları ve gelişimi 2)İcracı sanatçı haklarının sınırları 3) İcracı sanatçı haklarının devir ve intikali 4)İcracı sanatçının haklarının dava yoluyla korunması.

ABSTRACT
Thesis of Master Programme
Rights of Performer Artists' in Turkish and EU Law
Deniz GÜLHAN

Dokuz Eylul University
Institute Of Social Sciences
Department of Public Law
Programme of EU Law

Performer artists' rights exists to prevent other taking unfair advantage of their creative efforts. However, they do not require creativity as much as original literary dramatic or musical works.

Performers' rights are the most crucial ones among neighbouring rights.

For the fact that the sensation and enthusiasm that the audience or spectator feels differs according to performances of the same work performed by different artists, performance deserves a protection similar to the creator of the artistic work.

Performers' financial rights are the rights of performers to authorize or prohibit the fixation, reproduction, distribution and broad casting of their works. Each of these rights are derivative. Moral rights of performers differs on this aspect.

We aim to study the principals of protection on performers' rights in Turkish law which is formed in harmonization with EU law, and EU legislations themselves.

Section 1 consists of two parts. The first part examines the rights of performers' including the existence and conditions of the term "performer", the rights of performers' and the limitations on these rights dealing with

Turkish legislation, EU directives and Rome convention in which performers' rights first took place.

Section 2 focuses on the derivativity of performers' rights and the ways of it. In this section we studied transactions, licences, the rights of the transacting parts and inheritors in aspects of either moral or financial rights.

In section 3 we introduce the judicially protection of performers against infringements and the kinds of claims in case of penal or other kind of infringements

Key Words: . 1) Performer Artists' rights and maintenance of them 2) Limitations on the rights of performer artists 3) Derivativity of performers' rights 4) The judicially protection of performers

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM:

İCRACI SANATÇININ HAKLARI, VE BUNLARA GETİRİLEN SINIRLAMALAR

Ş1 İCRACI SANATÇININ HAKLARI

I-GENEL OLARAK.....	1
II-İCRACI SANATÇI OLMANIN ŞARTLARI.....	2
1)Gerçek Kişi Olmak	2
2)Sanatsal Faaliyet Göstermek	2
3)Eser İcra Etmek	2
4)İcranın Özgün Olması	3
5)İcranın Üçüncü Kişiler İçin Gerçekleştirilmesi.....	3
III- İCRACI SANATÇININ KORUNMA GEREKLİLİĞİ VE BAĞLANTI KAVRAMI ...	4
IV- İCRACI SANATÇININ ALMASI GEREKEN İZİN.....	5
1)İznin Kapsamı,Hukuki Niteliği ve Şekli	5
2)İzinden Cayma	6
3)İznin Son Bulması	7
V-İCRACI SANATÇININ TÜRK FSEK'NCA KORUNMASININ ŞARTLARI	7
VI-AB VE TÜRKİYE'DE İCRACI SANATÇININ HAKLARININ GELİŞİMİ.....	8
1)İ cracı Sanatçıların Haklarına İlişkin İlk ve Temel Düzenleme	9
2) İcraçı Sanatçıların Haklarına İlişkin AB Mevzuatının Gelişimi	9
a) Genel Olarak.....	9
b) Direktifler.....	10
aa) Fikri Haklar Alanında Kiralama Ve Ödünç Verme Haklarıyla Fikri Haklara İlişkin Belirli Haklar Üzerine	

Konsey Direktifi 92/ 100/EEC.....	10
bb) Uydu Yayınları Ve Kablo İle Yeniden İletime Uygulanan Telif Hakları Ve Telif Haklarına İlişkin Belirli Kuralların Koordinasyonu Hakkında Konsey Direktifi 93/83/AET.....	12
cc) Telif Hakları Ve Bağlantılı Bazı Hakların Korunma Sürelerini Uyumlaştıran Konsey Direktifi 93/98/AET.....	13
dd) Bilgi Toplumunda Eser Sahibinin Hakları Ve Bağlantılı Hakların Uyumlaştırılması Hakkında Parlamento Ve Konsey Direktifi 2001/29/AT.....	13
3) İcracı Sanatçıların Haklarına İlişkin Türk Mevzuatının Gelişimi	15
4) AB Komisyonunun 2005 AB Türkiye İlerleme Raporunda Komşu Haklar Konusu.....	16
VII-İCRACI SANATÇIYA TANINAN HAKLAR	16
1)İcracı Sanatçının Manevi Hakları	16
a)Manevi Hak Kavramı ve Özellikleri	16
b)Manevi Hakların Türleri	17
aa) İcra sahibi Olarak Tanıtılmayı Talep Hakkı	17
bb) İcralarının İtibarlarını Zedeleyecek Şekilde Değiştirilmesini Yasaklama Hakkı	18
cc) İcradan Doğan Hakların Sanatçı Kişiliğine Zarar Verecek Şekilde Kullanımını Yasaklama Yetkisi	19
2) İcracı Sanatçının Mali Hakları	19
a)Mali Hak Kavramı ve Özellikleri.....	19
b)Mali Hak Türleri.....	21
aa) İcrayı Tespit Hakkı.....	21
bb) İcrayı Çoğaltma Hakkı	22
cc)İcrayı Yayma Hakkı.....	23
dd) İcrayı Kamuya Sunma (Temsil) Hakkı	24
ee) İcrayı Kamuya (umuma) İletim Hakkı	24
aaa) Yayın ve Yeniden Yayın Yoluyla Kamuya İletim.....	24
bbb) Kamunun Erişimine Sunma (kamuda Erişilebilir Kılma) Yoluyla Kamuya İletim	25

VIII- MALİ HAKLARA İLİŞKİN OLARAK VERİLECEK İZİNİ VERMEYE YETKİLİ KİŞİLER.....	26
1) İcracı Sanatçı.....	26
2) İştirak halinde Birden Fazla İcracı Sanatçı	27
3) İcra Grubunun Şefi veya Yönetmeni.....	27
4) Organizatör (müteşebbis).....	28
5) İş Veren veya İş Sahibi	28
6)Meslek Birlikleri	28
IX- İCRACI SANATÇININ HAKLARININ KORUNMA SÜRESİ	30
1) Mali Hakların Korunma Süresi.....	31
2) Manevi Hakların Korunma Süresi.....	31
Ş2 İCRACI SANATÇININ HAKLARI ÜZERİNDEKİ SINIRLAMALAR.....	32
I-GENEL OLARAK	32
II. İCRACI SANATÇININ HAKLARININ KAMUSAL NEDENLERLE SINIRLANDIRILMASI	33
1) İcradan Doğan Hakların Devlet Tarafından Kullanılması (FSEK m.80/2.7.4 Atfı ile FSEK 30).....	33
2) Eserin Kamu Düzeni Amacıyla Kazanç Amacı Gütülmeksizin İcrası (FSEK m.80/2.7.1 ve KHY m.24/g).....	34
III. İCRACI SANATÇININ HAKLARININ TOPLUM YARARI İÇİN SINIRLANDIRILMASI	34
1) Haberleşme Hüriyeti Amacıyla Sınırlamalar	35

a) Söz ve Nutuk İcracılarının Haklarının Haber ve Bilgi Verme Amacıyla Sınırlanması	35
b) Yayın Kuruluşlarının İcraları Haber Verme ve Bilgilendirme Amaçlı Kullanımı (KHY m. 24/e).....	36
IV- BİLİMDEN DOĞAN SINIRLAMALAR	36
1) İktibas Serbestisi.....	36
2) Analizler.....	37
3) Bilimsel Araştırma Amacıyla Yapılan İcralar	37
V- EĞİTİM ÖĞRETİM AMACIYLA YAPILAN SINIRLAMALAR.....	37
VI- KİŞİSEL KULLANMA AMACIYLA GETİRİLEN SINIRLAMALAR	37
1) Çoğaltma Hakkının Sınırlanması.....	37
2) Aile çevresinde gerçekleştirilen, özel ve ücretsiz icralar	38
3) İcranın Şeref, İtibar ve Kişilik Haklarını Zedelemeyen, Türünün Kurallarına Uyan Parodi ve Karikatürlerde Kullanılması (KHY 24/f)	38
4) Radyo-Televizyon Kuruluşlarının Kendi Olanaklarıyla Kendi Yayınları İçin Yaptıkları Geçici Tespitler	38
VII-DEVLETİN İCRADAN FAYDALANMA YETKİSİ VE İCRANIN KAMUYA MAL EDİLMESİ	39
1) Genel olarak	39
2) Devletin İcradan Faydalanma yetkisi.....	39
3) Kamuya Mal Etme	39

İKİNCİ BÖLÜM:
İCRACI SANATÇININ HAKLARININ DEVİR VE İNTİKALİ

§1 İCRACI SANATÇININ HAKLARININ SAĞLARARASI İŞLEMLERE KONU OLMASI	41
I-MANEVİ HAKLAR YÖNÜNDEN	41
II-MALİ HAKLAR YÖNÜNDEN.....	41
1) Genel Olarak.....	41
2) Türleri	42
a) Devir	42
b) Devir Taahhüdü	42
c) Lisans (Ruhsat)	43
3) Şekil.....	43
4) Cayma Hakkı	43
5) Hakkın Sahibine Dönmesi.....	44
6) Mali Haklardan Feragat.....	45
§2 İCRACI SANATÇININ HAKLARININ ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARA VEYA MİRASA KONU OLMASI	45
I-MANEVİ HAKLAR YÖNÜNDEN	45
II-MALİ HAKLAR YÖNÜNDEN.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: İCRACI SANATÇININ HAKLARININ İHLALİ HALİNDE YAPTIRIMLAR	
§1 İCRADAN DOĞAN HAKLARIN DAVA YOLU İLE KORUNMASI	47
I.GENEL OLARAK	47
II.TECAVÜZÜN REF'İ DAVASI	47
1) DAVANIN TARAFLARI	48

a) Davacı.....	48
b) Davalı.....	50
2) İLERİ SÜRÜLEBİLECEK TALEPLER	50
a) Manevi Haklara Yapılan Tecavüz Halinde.....	50
b) Mali Haklara Tecavüz Halinde.....	52
III TECAVÜZÜN MEN'İ DAVASI	55
IV. TAZMİNAT DAVASI	56
1) Genel Olarak.....	56
2) Maddi Tazminat Davası	56
3) Manevi Tazminat Davası	57
V) GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRMEKTEN KAYNAKLANAN DAVA.....	58
§2 CEZAI KORUMA	59
SONUÇ.....	61
KAYNAKÇA	62

KISALTMALAR:

AB	: Avrupa Birliği
AT	: Avrupa Topluluğu
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
BK	: Borçlar Kanunu
bkz	: Bakınız
c	: cilt
c	: cümle
çev	: Çeviren
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
E.	: Esas
EU	: European Union
F	: fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
K.	: Karar
KHY	: Eser Sahibine Komşu Haklar Yönetmeliği
Ltd Şti	: Limited Şirketi
M	: Madde
MK	: Medeni Kanun
MÜAAD	: Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
s.y.	: Sayılı Yasa
t	: tarihli
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TRIPS	: The Agreement On Trade-Related Aspects Of Intellectual Property Rights
THSGM	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğu
vd	: Ve devamı

WIPO : World Intellectual Property Organization
Y.HKG : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı
Y.İBK : Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararı
YKD : Yargıtay Kararları Dergisi
YRG : Yargıtay

GİRİŞ

İcracı sanatçı, kendisine ait olmayan bir eseri icra ve temsil ederek o esere ruh ve anlam kazandıran kişidir. İcracının önemi sarf ettiği fikirsel emekle eserin yayılmasına hizmet ederek eser sahibi ve eserden yararlanan arasında aracılık ederek kitlelere ulaştırmasıdır.

İcracı Sanatçıların Haklarına duyulan ihtiyaç teknolojinin gelişmesi sonucu doğmuştur. 1930lu senesinde başlayan girişimler ancak uzun zaman sonra 26.10.1961 tarihinde Roma'da imzalanan ve " Roma Anlaşması" olarak anılan "İcracı Sanatçılar, Fonogram yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Sözleşme" ile sonuçlanmıştır. Üye Ülke ulusal mevzuatının uyumlaştırılması önemli bir konu teşkil etmektedir. AB Hukukunda, Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında icracı sanatçının hakları, malların serbest dolaşımının bir istisnası ve rekabeti sınırlayıcı bir etken olarak ortak pazarın kurulması devamı amacının istisnasını oluşturduğundan önem arz eder. İcracı sanatçının haklarını özellikle minimum stardartları belirlediğinden, "direktif" tarzı düzenleme tercih edilmiştir ki, uyumlaştırmada üye devletlere takdir hakkı da tanınmış olsun.

Gümrük Birliği Anlaşması olarak bilinen 6.Mart 1995 tarih ve 95/1 sayılı Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararı (Ek 8, Madde 2) uyarınca, Fikri Haklar konusunda ve bu kapsamda icracı sanatçının hakları konusunda AT'dekine denk bir koruma düzeyi sağlamak için hızla ve sıkça değişen yeni AT yönergeleriyle Türk mevzuatını uyumlaştırmak durumunda kaldı.

1995 yılında 4110 sayılı yasa ile 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri nde yapılan değişiklikle " komşu haklar" kavramı girmiş, bu kapsamda icracı sanatçıya eser sahibine çok yakın haklar tanınmıştır.

Çalışmamızda öncelikle icracı sanatçı kavramı incelenmiş, akabinde AB hukukundaki düzenlemeler tanıtılmış, devamında icracı sanatçının hakları kapsam, koruma sınırları, devir ve ihlallerin dava yoluyla korunması incelenmiş, bu esnada elverdiği yerlerde çalışma konuları AB Hukuku direktifleriyle ilişkilendirilmiştir.

KISALTMALAR:

AB	: Avrupa Birliği
AT	: Avrupa Topluluğu
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
BK	: Borçlar Kanunu
bkz	: Bakınız
c	: cilt
c	: cümle
çev	: Çeviren
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
E.	: Esas
EU	: European Union
F	: fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
K.	: Karar
KHY	: Eser Sahibine Komşu Haklar Yönetmeliği
Ltd Şti	: Limited Şirketi
M	: Madde
MK	: Medeni Kanun
MÜAAD	: Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
s.y.	: Sayılı Yasa
t	: tarihli
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TRIPS	: The Agreement On Trade-Related Aspects Of Intellectual Property Rights
THSGM	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğu
vd	: Ve devamı

WIPO : World Intellectual Property Organization
Y.HKG : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı
Y.İBK : Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararı
YKD : Yargıtay Kararları Dergisi
YRG : Yargıtay

GİRİŞ

İcracı sanatçı, kendisine ait olmayan bir eseri icra ve temsil ederek o esere ruh ve anlam kazandıran kişidir. İcracının önemi sarf ettiği fikirsel emekle eserin yayılmasına hizmet ederek eser sahibi ve eserden yararlanan arasında aracılık ederek kitlelere ulaştırmasıdır.

İcracı Sanatçıların Haklarına duyulan ihtiyaç teknolojinin gelişmesi sonucu doğmuştur. 1930lu senesinde başlayan girişimler ancak uzun zaman sonra 26.10.1961 tarihinde Roma'da imzalanan ve " Roma Anlaşması" olarak anılan "İcracı Sanatçılar, Fonogram yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Sözleşme" ile sonuçlanmıştır. Üye Ülke ulusal mevzuatının uyumlaştırılması önemli bir konu teşkil etmektedir. AB Hukukunda, Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında icracı sanatçının hakları, malların serbest dolaşımının bir istisnası ve rekabeti sınırlayıcı bir etken olarak ortak pazarın kurulması devamı amacının istisnasını oluşturduğundan önem arz eder. İcracı sanatçının haklarını özellikle minimum stardartları belirlediğinden, "direktif" tarzı düzenleme tercih edilmiştir ki, uyumlaştırmada üye devletlere takdir hakkı da tanınmış olsun.

Gümrük Birliği Anlaşması olarak bilinen 6.Mart 1995 tarih ve 95/1 sayılı Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararı (Ek 8, Madde 2) uyarınca, Fikri Haklar konusunda ve bu kapsamda icracı sanatçının hakları konusunda AT'dekine denk bir koruma düzeyi sağlamak için hızla ve sıkça değişen yeni AT yönergeleriyle Türk mevzuatını uyumlaştırmak durumunda kaldı.

1995 yılında 4110 sayılı yasa ile 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri nde yapılan değişiklikle " komşu haklar" kavramı girmiş, bu kapsamda icracı sanatçıya eser sahibine çok yakın haklar tanınmıştır.

Çalışmamızda öncelikle icracı sanatçı kavramı incelenmiş, akabinde AB hukukundaki düzenlemeler tanıtılmış, devamında icracı sanatçının hakları kapsam, koruma sınırları, devir ve ihlallerin dava yoluyla korunması incelenmiş, bu esnada elverdiği yerlerde çalışma konuları AB Hukuku direktifleriyle ilişkilendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM:
İCRACI SANATÇININ HAKLARI, VE BUNLARA GETİRİLEN SINIRLAMALAR

Ş1 İCRACI SANATÇILAR VE HAKLARI

I- GENEL OLARAK

İcracı sanatçı, kendisine ait olmayan bir eseri icra ve temsil ederek o esere ruh ve anlam kazandıran kişidir. İcracı sarf ettiği fikirsel emekle eserin yayılmasına hizmet ederek eser sahibi ve eserden yararlanan arasında aracılık eder.¹ İcracı sanatçının faaliyetinde eser sahibinin göre noksan olan “ var olandan başkasının meydana getirilmesi” unsurudur. Meğerki icra esnasında doğaçlama yoluyla ilaveler yapılmış olsun.²

Roma Anlaşmasının 3. maddesinde icracı sanatçı, düşünce ürünü eserleri kendi kişisel özelliklerini katarak, tanıtan, anlatan, söyleyen veya uygulayan aktörler, şarkıcılar müzisyenler, dansçılar ve diğer kişiler olarak tanımlanmıştır.³ Maddeden anlaşılan icracının gerçek kişi olma zorunluluğudur.

FSEK icra faaliyetini eseri özgün biçimde yorumlama, çalma, söyleme, tanıtma, anlatma veya başka surette icra etme olarak tanımlamıştır. “Özgün yorum “ ancak bir insan tarafından bizzat ortaya çıkarılabilecek olması da, icracı gerçek kişi olmak zorunluluğunun kanıtıdır.⁴ KHY m.4/b folklor eserinin icrasını da bu kapsama dahil ederek kapsamı genişletmiştir.

İcracı sanatçının hakları, “Bağlantılı Haklar” kapsamında komşu haklar olarak ifade edilen birinci grupta, fonogram yapımcısı ve yayıncının haklarıyla birlikte yer alır.Yasada yapılan 2001 değişikliğinden sonra film yapımcısı da aynı korumaya dahil edilip, bağlantılı haklar kavramı komşu haklar ve film yapımcısının haklarını içeren bin üst kavram olarak yasaya girmiştir. Kanımızca film yapımcısının haklarını 4. bir komşu hak olarak düzenlemek, mevcut terim karmaşasını önleyecektir.

¹EREL,Ş.N., **Fisaum Konferanslar Dizisi 1,FSEK’de Yapılan son Değişiklikler ve Komşu Haklar**, Ankara, 1998,s. 56

² AYİTER,N, s. 74-75

³ YAŞA,A.,**Ankara Patent Bürosu Ltd.Şti Yayınları**, Ankara,2002,s.288

⁴ TEKİNALP,Ü., **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 2. Bası,İstanbul, 2002, s.232

II-İCRACI SANATÇI OLMANIN ŞARTLARI

1) Gerçek Kişi Olmak

İcracı sanatçı sayılmak ve bunun bahsettiği haklardan yararlanabilmek için temyiz kudretine sahip olmak dahi gerekli değildir. Bunun nedeni icranın hukuki bir işlem değil maddi bir fiil olmasıdır. Dolayısıyla icracı çocuk veya zihinsel özürlü dahi olsa icralarından doğan haklarının korunması kanuni temsilcileri aracılığıyla gerçekleştirilebilir.⁵

2) Sanatsal Faaliyet Göstermek

Sanatsal olmayan teknik faaliyetler koruma kapsamında olmadığından;ses-görüntü teknisyenleri, rejisör yardımcıları,kameramanlar,işıkçılar ,süflörler efektçilerin icracı sayılmaz.

Kanaatimizce icracı olarak korunmaya değer bulunmamalarının nedeni bu teknik işleri yapanın bu kişilerden biri veya diğeri olmasının, eserin sunumunda sanatsal yönden fark yaratmayacak olmasıdır.

Doktrindeki fikir birliğinin aksine EREL VE ATEŞ aksi kanaattedir. Colombet'e göre ise, sirk icralarını kapsam dışı tutar. Bir palyaçonun icrasının bir dansçının icrasına göre neden sanatsal bulmadığını anlamak ve bu görüşe katılmak mümkün değildir.⁶

3) Eser İcra Etmek

Sanatsal katkıları ile icraya yardımcı olmalarına rağmen, Kostüm dizaynırları, sahne dekoratörleri maske hazırlayanlar ve makyözlerin faaliyetlerinin sanatsal olduğu kuşkusuzdur. Ancak bunların faaliyetleri eser icrası değil, olso olso şartlarının gerçekleşmesi halinde güzel sanat eseri niteliğindedir.⁷

⁵ ARKAN,A.,*Eser Sahibini Haklarına Bağlantılı Haklar*, İstanbul,2005, s.44

⁶ KEELING,D.T., *Intellectual Property In EU Law*, Oxford,2003,s.288

⁷ ARKAN,A., s.49

FSEK'nda yer alan eser türlerinden güzel sanat eserlerinin doğası icraya elverişli değildir. İllüzyonist, palyaço, akrobat, animatör gibi şahısların icracı sanatçı sayılıp sayılmayacağı somut olayın değerlendirilerek saptanır. İllüzyon eserinin icrası pek tabii mümkündür.

Bu kişilerin icra ettikleri faaliyetlerinin FSEK m 2/2 de yer alan " Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, Pantomimlar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri" kapsamında eser olup olmadığı her somut olayda öncelikle incelenmelidir.

4) İcranın Özgün Olması

Yorum her türlü sanat eseri icrasının tanım unsurudur. İcracı sanatçının kişiliğinin yansımından yoksun bir icra kavramı düşünülemez. Yorum, icracı sanatçının kişiliğinin icradaki yansımasıdır. Hukukça korunan icrada aranan özgünlük unsuru, yorumun özgünlüğü sayesinde varlık bulur. Keza icracı sanatçı haklarını korumadaki amaç, her ne kadar eser sahibininki kadar yaratıcı olmasa da, icracının yaratıcı faaliyetinden başkalarının haksız yararlanmasını önlemektir.⁸

Özgünlük, icracının, kendisini başkalarından ayıran bireysel sanatsal yaratıcılığındaki farkın icradaki yansımasıdır. İcrayı sanat icrası seviyesinde değerlendirerek ona sanat eserine bahşedilen korumayı bahşeden, icranın hukukça korunması için aranan özgünlük unsurudur.

Başkasının eserinin icrası da özgünlüğünün belli bir düzeyi aştığı hallerde, eser niteliği kazanabilir. Başkasının eserini icra etmekte olan caz müzisyenini parça arasında kendinden emrovize katılımlar yapması bu duruma örnektir

5) İcranın Üçüncü Kişiler İçin Gerçekleştirilmesi

Bir icranın, bağlantılı hakka konu olabilmesi için o icranın üçüncü kişiler için yapılmış olması gerekir. Örneğin bir arkadaş grubunun sırf eğlenmek için şarkılar

⁸ AKKARACA,M.,*The Protection Of IPR Within The Framework Of Free Movement Of goods in The E.U.*,İstanbul,1999

söylemesi veya bir kilise ayininde toplu halde ilahi icra edilmesi halinde, söyleyenler hukuken icracı sanatçı olarak kabul edilemez.⁹

Buna karşılık, icranın aleni olarak yapılmış olması gerekli değildir. Bu bakımdan bir sanatçının eserin bir televizyon veya kayıt stüdyosunda icrası da icracı sanatçı hakları kapsamında korunacaktır.¹⁰

İcracı sanatçıyı, efektçi ve ses tesisatı teknikerler gibi icrada hizmeti geçen diğer kişilerden Üçüncü kişilere sunuştaki doğrudan rolü ayırır.

III- İCRACI SANATÇININ KORUNMA GEREKLİLİĞİ VE BAĞLANTI KAVRAMI

Aynı eserin değişik sanatçılar tarafından icrasının dinleyici veya seyirci üzerinde başka başka etkiler yaratması, icranın veya temsilin eserin kendisinden farklı bir fikri emek ürünü olduğunun kanıtıdır. İşte icracı sanatçının korunmaya değer fikri emeği budur.¹¹

İcra eser niteliğinde bir ürün olmadığı gibi icra üzerindeki haklar, eser ile bağlantılı da olsa, eser sahibinin haklarından nitelik itibariyle farklıdır. Bununla birlikte, icra niteliğindeki ürün de eser gibi fikri nitelik taşımaktadır ki bu nedenle esere çok benzediğinden meydana getirene de eser sahibinin hakları için olan korumaya çok yakın bir korumaya layıktır.

Diğer komşu hak sahipleri olan, icrayı ve sesleri tespit eden ses taşıyıcısı yapımcıları, ve radyo televizyon kuruluşlarına nazaran, icracı sanatçı eserin halka ulaştırılmasında birincil öneme sahiptir, zira icra olmadan yapımcı veya yayımcı konusuz kalır.

Yapım ve yayımın icra gibi fikri sanatsal ürün niteliği olmamasına rağmen, fonogram yapımcısı ve yayımcı kuruluşlara da icracı ve eser sahibine denk mali hak koruması sağlanmasının nedeni kültürel alandaki yatırımların muhafazasının eser sahibi ve icracıların menfaatlerinin teminatı olmasıdır.

⁹ ARKAN,A., s. 51

¹⁰ ARKAN,A., s. 51

¹¹ EREL,Ş.N., **Fisaum Konferanslar Dizisi**, 57

Yapımcı ve yayıncı eser sahibi ve icracıya finansman sağladıkları için mali haklar çerçevesinde korunur. Yapım ve yayımın icra gibi fikri sanatsal ürün niteliği olmaması sonucu, bunlar manevi yetkilere sahip değildir. İcracı sanatçının manevi hakları ise eser sahibine göre çok sınırlıdır.

İcracı kendi hakkını elde etmek için tek başına hareket edebilir. Zira icracı, yapımcı ve yayıncının hakları hem diğer komşu hak sahiplerinin hem de eser sahibinin haklarından bağımsız şekilde mevcuttur. Her biri kendi menfaatlerinin müstakil olarak teminatı olduğu gibi, kanaatimizce eser sahibi-icracı-yapımcı-yayıncının kendilerine tanınan korumadan faydalanması, sırayla kendinden öncekilerin yararlarına da hizmet eder.

Diğer bağlantılı haklar gibi icracı sanatçı da haklarını eser sahibinin maddi ve manevi haklarına hanel getirmemek şartıyla kullanılabilirler ve eser sahibinin icraya, yapıma ve yayına izni olmadıkça icracı, yapımcı ve yayıncının hakları korunmaz. Yani bu hakların korunması eser sahibinin hakkının varlığına ve icracı veya yayıncıya vereceği izne bağlıdır. Bağlantılı kavramının izahı bu durumdur. Bağlantılı olmakla birlikte, icracı ve diğer komşu hak sahiplerinin haklarının birbirinden bağımsız müstakil mutlak haklardır.¹²

IV- İCRACI SANATÇININ ALMASI GEREKEN İZİN

1)İznin Kapsamı, Hukuki Niteliği ve Şekli

Diğer bağlantılı haklar gibi icracı sanatçının haklarında eser sahibinin maddi ve manevi haklarına hanel getirmemek şartıyla kullanılabilmesi, icracının eser sahibinden izin alması gerekliliğine işaret eder. İzin alma zorunluluğunun ön koşulu eser sahibinin hak koruma süresinin dolmamış olmasıdır. İzin konusu FSEK m.24'de düzenlenen eser sahibine tanınmış " doğrudan temsil hakkı"nın devrini veya kullanılmasının icracıya bırakılmasıdır. Temsil hakkı mali hak niteliğinde olduğundan devredilebilir niteliktedir.¹³

¹² TEKİNALP,Ü., **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 2. Bası,İstanbul, 2002, s.232

¹³DURAL,A., 20-21

TEKİNALP izin ile gerçekleşen icra üzerine icracı sanatçının bağlantılı hakları ipso iure edineceği, bazı mali hakları hariç tutmak isteyen eser sahibinin izni bu hakları istisna edecek şekilde vermesi gerektiği görüşündedir.¹⁴ EREL de benzer görüştedir.¹⁵ Doğrudan temsil hakkının mali haklardan olması nedeniyle bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira mali haklara ilişkin sözleşmelerin yazılı şekle tabii olduğu ve kapsamı istenen mali hakların tek tek belirtilmesi gerektiğini FSEK m. 52 açıkça ortaya koymuştur.¹⁶ Öyle ki “haklarımın tümünü devrettim” şeklindeki mutlak ve genel bir yazılı taahhüdün dahi geçerli sayılma yacağına dair Yargıtay kararları mevcuttur.¹⁷

Ayrıca 24/4 de temsil hakkının yazılı şekle bağlı sözleşme ile devredileceğini ifade etmiştir. İzin belgesinin hukuki niteliği ruhsat (lisans) tır.¹⁸ Yazılı şekil sıhhat şekildir.¹⁹ Zımni izin veya icazet yeterli sayılmamıştır.²⁰

İster birden fazla bağımsız eserin eser sahiplerinin rızasıyla birleştirildiği “müşterek eser sahipliği” ister birden fazla kişinin oluşturduğu ve ayrılmaz bir bütün oluşturan 2 iştirak halinde eser” söz konusu olsun, izin eser sahiplerinin oy birliğiyle verilebilir. Müşterek eser sahipliğinde bağımsız bölümler için izin verme hakkı mevcuttur. Örneğin bir şarkının icra iznini beste ve güfte sahipleri birlikte verilmelidir. Bununla birlikte, güfte sahibi sadece şiirin icra edilmesine tek başına izin verebilir.

2)İzinden Cayma

Mali hakkın devrinden veya lisanstan sonra devralan ya da lisans alan kişi, kararlaştırılan zamanda veya uygun bir süre içinde mali hakları kullanmazsa, eser sahibinin cayma hakkı vardır (FSEK m. 58). Cayma hakkının manevi niteliği de bulunmaktadır. Bununla birlikte cayma hakkından faydalanabilmek için üç şartın aynı anda gerçekleşmesi gerekir: i) Eser sahibinden mali bir hakkı veya lisansı iktisap eden kişi, bu hak veya lisansı hiç yada gereği gibi kullanmamış olmalıdır. ii)

¹⁴ TEKİNALP,Ü.,238

¹⁵ EREL.,170 ve 176

¹⁶SULUK, C.,**Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul,2004, s.133

¹⁷ PİROĞLU, Ü., **Hukuk Kurultayı 2000, Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku**,Ankara,2000, s.562 - ARKAN,A., s. 52

¹⁸ SULUK, C., s.139

¹⁹ PİROĞLU, Ü., s.562

²⁰ HIRSCH,E.E., **Hukuki Bakımdan Fikri Say,C.1 (çev.ÇERNİS,V.)**,İstanbul.1943,s.229

Karalaştırılan süre veya icabı hale göre uygun bir süre geçmelidir. iii) Eser sahibinin hakları esaslı surette ihlal edilmiş, yani eser sahibi bundan zarar görmelidir.²¹

Cayma hakkının kullanımı için kusur aranmaz. Taraflar kusurlu bulunmasa da bu hak kullanılabilir. Kusur varsa, ayrıca BK m. 41 ve devamı hükümlerine de dayanmak mümkündür. Eser sahibinin kusuru halinde ise cayma hakkı kullanılamaz.

Eser sahibinin, söz konusu haktan sözleşmeyle vazgeçmesi mümkün değildir (FSEK m.58/V).

Cayma hakkının kullanılması bazı şekil şartlarına bağlanmıştır. Bu hakkını kullanmak isteyen eser sahibi, sözleşmede öngörülen edimlerini yerine getirmesi için karşı tarafa noter aracılığıyla bildirimde bulunarak uygun bir süre vermelidir. Kanunda gösterilen hallerde süre vermeye gerek yoktur. Verilen süre sonuçsuz kalırsa ya da süre verilmesine gerek yoksa noter aracılığıyla yapılacak ihbar ile cayma gerçekleşir.²²

3)İznin Son Bulması

FSEK 59 mali haklar için verilen iznin son bulmasını düzenlemiştir. Hükme göre, iznin son bulması vadeye bağlanmış veya izin belli bir amaca yönelik verilip de bu amacın ortadan kalkması üzerine son bulur ve eser sahibi yahut mirasçısının malvarlığına geri döner. İcra icracı sanatçının kişiliğine bağlı olduğundan ölüm ve iflas halinde de son bulur, mirasçı veya mirasçının alacaklısına geçmez.²³

V- İCRACI SANATÇININ TÜRK FSEK'NCA KORUNMASININ ŞARTLARI

Komşu hak sahibi olarak "icracı sanatçı" deyimi, 4630 sayılı Kanun değişik FSEK m. 82 hükmüne göre:

1. Türkiye vatandaşı olan,
2. Türkiye vatandaşı olmakla birlikte; icraları bu kanunun hükümlerinin uygulandığı fonogramlara veya ilk film tespitlerine dahil edilen ve bir fonograma veya

²¹ SULUK, C., **Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, 2004, s.136

²²SULUK, C., s.136

²³ ARKAN,A., s.62

bir filme tespit edilmemiş ancak bu kanun hükümlerinin uygulandığı radyo-televizyon yayınlarıyla yayınlanan” icracı sanatçıları kapsayacaktır.²⁴

Roma Anlaşması ve TRIPs anlaşmasına taraf devletlerin vatandaşları da belli şartların²⁵ mevcudiyeti halinde Türk FSEK’ nunca korunacaktır. Bu şartlar Roma Anlaşmasının 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre,

İcranın 5 nci madde gereğince korunan bir fonograma, yani yapımcısı, başka bir Akit Devlet yurttaşı olan fonograma, (yurttaşlık kriteri);

Sesin ilk tespitinin, başka bir Akit Devlet toprakları üzerinde yapıldığı fonograma (tespit kriteri);

ilk defa başka bir Akit Devlet toprakları üzerinde yayınlanmış olan fonograma (yayın kriteri);

veya

İlk yayını, akit olmayan bir Devlet toprakları üzerinde gerçekleşmekle birlikte, , ilk yayını takip eden otuz gün içinde bir Akit Devlet toprakları üzerinde aynı şekilde yayınlanmış (aynı anda yayın) olan fonograma kaydedilmiş olması;

Bir fonograma kaydedilmemiş olan icranın, bu Sözleşmenin 6. maddesi gereğince korunan bir yayınlı, yani; yönetim merkezinin başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde olan, veya başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde bulunan bir vericiden yayınlı yayınlanmış olması şartlardan herhangi birinin mevcut olması; hallerinde, her Akit Devlet, icracı sanatçılara ulusal uygulamayı tanıyacaktır. TRIP’s düzenlemesi de buna paraleldir.

VI-AB VE TÜRKİYE’DE İCRACI SANATÇININ HAKLARININ GELİŞİMİ

1) İcracı Sanatçıların Haklarına İlişkin İlk ve Temel Düzenleme:

İcracı Sanatçıların Haklarına duyulan ihtiyaç teknolojinin gelişmesi sonucu doğmuştur. 1930lu senesinde başlayan girişimler ancak uzun zaman sonra 26.10.1961 tarihinde Roma’da imzalanan ve “ Roma Anlaşması” olarak anılan “İcracı Sanatçılar, Fonogram yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair

²⁴ KILIÇ, B., **Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Eser Sahipliği**, s.101

²⁵ bkz. VII, 2, a (Roma Sözleşmesi madde 4’ teki şartların açıklaması)

Sözleşme” ile sonuçlanmıştır.²⁶ Roma anlaşması aradan geçen zamanda artan teknolojik ilerlemeye rağmen konusundaki en önemli uluslararası anlaşma durumunu sürdürmektedir.²⁷

Roma Anlaşması md. 4'e göre

-İcranın, başka bir Akit Devlet toprakları üzerinde yapılmış olması ;

-İcra başka akit devlette yapılmamakla birlikte fonogram yapımcısını başka bir Akit Devlet yurttaşı olması;

-Bir fonograma kaydedilmemiş icra söz konusu ise yayının yönetim merkezi başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde olan yayın kuruluşunca veya başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde bulunan bir vericiden yapılmış olması;

Durumlarından herhangi birinin mevcut olduğu hallerde, her Akit Devlet, icracı sanatçılara ulusal uygulamayı tanıyacaktır.

Madde özellikle ve özetle icracının vatandaşı olduğu devletinkine nazaran icranın yapıldığı yerin hukukunca korunmasına önem vermiştir.²⁸

2) İcraçı Sanatçıların Haklarına İlişkin AB Mevzuatının Gelişimi

a) Genel Olarak

Üye Ülke ulusal mevzuatının uyumlaştırılması önemli bir konu teşkil etmektedir. AB Hukukunda, Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında icracı sanatçının hakları, malların serbest dolaşımının bir istisnası ve rekabeti sınırlayıcı bir etken olarak ortak pazarın kurulması devamı amacının istisnasını oluşturduğundan önem arz etmiştir.

AB kültürel politikası gereği Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında icracı sanatçının haklarına saygı duyup bunları geliştirme amacıyla tanıdığı istisnanın sınırlarını da çizmiştir. AB Hukuku, bu yöndeki ulusal mevzuatın malların serbest

²⁶ BULUT,G.D., **Copyright in Music And Film Industries: International Framework And The European Union, İstanbul, 2002,s.25**

²⁷ ARKAN,A., s.14

²⁸ KEELING,D.T., Intellectual Property In EU Law, Oxford,2003,s.288

dolaşımını sınırlayıcı sonuç doğurmasına izin vermekle birlikte devletler arasındaki ticarete keyfi bir ayrımcılık veya gizli bir kısıtlama aracı olarak kullanılmasını yasaklamıştır.²⁹

Düzenleme şekli olarak “direktif” tercih edilmesinin nedeni; direktif yönteminin farklı ulusal geleneklere ve yasa yapım tekniklerine daha uygun olduğunun öngörülmesidir.³⁰ Çalışma konumuz düzenlenen direktifler ve alınan kararların amacı üye ülkelerin mevzuatını uyumlaştırmaktan ibarettir. Mevzuat yeknesak bir AB İcracı Sanatçı Hukuku yaratacak içerikte değildir.

Telif ve komşu haklarını kültürel politikanın genel kurallarına uygun mevzuat oluşturulması konulu 13.mayıs. 1974 tarihli Avrupa Parlamentosu kararı ve Komisyonun bu konudaki çalışma planını belirleyen 1990 tarihli yeşil kitap, uyumlaştırmamanın menşei niteliğindedir.³¹ İlk önemli düzenleme ise, 14. Mayıs 1992 tarihli ” Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar ve Komşu Hakların Arttırılmasına İlişkin Topluluk Kararı”dır.Bu karar topluluk üyesi devletlere 01.01.1995 tarihinden önce Roma Anlaşmasına ve Çalışma konumuzu kapsamayan Bern anlaşmasına taraf olma ve iç hukuklarında gerekli düzenlemeyi yapma yükümlülüğü getirmiştir.³²

b) Direktifler

aa) FİKRİ HAKLAR ALANINDA KİRALAMA VE ÖDÜNÇ VERME HAKLARIYLA FİKRİ HAKLARA İLİSKİN BELİRLİ HAKLAR ÜZERİNE KONSEY DİREKTİFİ 92/100/AET

Amacı:

Kiralama ve ödünç verme konusunda üye devletlerin mevzuatlarında ayrımlar olduğu, bu ayrımlar da serbest ticarete ve rekabete engeller yarattığı için Konsey 19 Kasım 1992 tarihinde 92/100 sayılı direktifi kabul etmiştir.³³

²⁹ TEKİNALP, G/TEKİNALP,Ü.,*Avrupa Birliği Hukuku*, 2. Bası ,İstanbul, 2000, s.682-683

³⁰ KAMINA, P., *Film Copyright in the European Union*, Cambridge,2002,s.53

³¹ KAMINA, P., *Film Copyright in the European Union*, Cambridge,2002,s.53

³² ARKAN, s.18

³³ ATEŞ.M., *Avrupa Birliği’nde Fikri Haklara İlişkin Düzenlemeler ve Türkiye*, LEGAL Fikri ve Sınai Haklar Dergisi,C.1, S.4, s.1048

Kapsamı:

Direktife göre "**kiralama**" fikir ve sanat eserinin doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik ya da ticari yarar sağlamak amacıyla, sınırlı bir süre için kullanıma verilmesidir.³⁴

"**Ödünç Verme**" konusunda ise, *eserin ekonomik ya da ticari yarar aranmaksızın* doğrudan ya da dolaylı olarak, sınırlı bir süre için kullanıma verilmesidir. Bu haklar (kiralama ve ödünç verme) münhasıran eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerine aittir.³⁵

Eser sahipleriyle icracılar kiralama haklarını adil bir ücret karşılığında yapımcılara devredebilir. Bu konunun meslek birlikleri yoluyla nasıl yürütüleceğini üye devletler düzenleyeceklerdir.

Ayrıca, üye devletler, kendi kültürel siyasetlerine göre ödenecek adil bir ücret karşılığında kamusal ödünç vermeyi kabul edebilir ve bazı kuruluşları ücret ödeme yükümlülüğü dışında da bırakabilir.

Bundan başka Direktif, üye devletlerin, icracı sanatçılara, icralarının tespit, çoğaltma hakkını, telsiz araçlarla yayın hakkını, komsu hak sahiplerine çoğaltma hakkını ve yayma hakkını tanıyacaklarını da öngörmüştür. Direktifin 10 uncu maddesi de Üye Devletlerin bu hakları hangi hallerle sınırlandırılabilceğini

- özel kullanım;
- güncel olaylar hakkında rapor verilmesine ilişkin olarak, kısa alıntıların kullanımı;
- bir yayın kuruluşu tarafından kendi tesislerinin olanaklarıyla ve kendi yayınları için gerçekleştirilen geçici tespit;
- sadece eğitim ya da bilimsel araştırma amaçlı kullanım, olarak saymıştır.

Direktif ayrıca, film ya da görsel işitsel eserlerle ilgili olarak, yönetmenin eser sahiplerinden biri sayılacağını da belirtmiştir.

³⁴ TRITTON,G., s.337

³⁵ TRITTON,G.,s.337

bb) UYDU YAYINLARI VE KABLO İLE YENİDEN İLETİME UYGULANAN TELİF HAKLARI VE TELİF HAKLARINA İLİŞKİN BELİRLİ KURALLARIN KOORDİNASYONU HAKKINDA KONSEY DİREKTİFİ 93/83/AET

Kavramlar:

Uydu yoluyla kamuya iletim: Program taşıyan sinyallerin, kamuya iletilmek amacıyla, yayın kuruluşunun denetimi ve sorumluluğu altında, uyduya ve oradan dünyaya ulaşacağı şekilde kesintisiz bir iletim zinciri verilmesi eylemi.

Kablo ile yeniden iletim: Bir başka üye devlette kamuya iletilmek amacıyla kablo ile veya uydu da dahil olmak üzere kablosuz yoldan ilk kez yayınlanan televizyon ya da radyo programlarının, değişiklik ya da kesintiye uğramaksızın, eş zamanlı olarak yeniden iletilmesi.

Direktifin Amaçları:

- Eser sahibine ve bağlantılı hak sahiplerine uydu yoluyla iletim ve kablo ile yeniden iletim konusunda münhasır bir hakkın varlığını, bunun ancak meslek birlikleri aracılığıyla kullanılabileceğini hüküm altına almak³⁶,
- Eserlerin yayınlanabilmesi için hak sahiplerine ödeme yapılmasını teminat altına almak
- Uydu yoluyla kamuya iletim hakkının devrini yalnızca sözleşme ile yapılabileceğini hüküm altına almak,
- Programların topluluk içinde serbest dolaşımını sağlamak, tek bir görsel-işitsel alan yaratılması

³⁶ ATEŞ.M., s.1049

cc) TELİF HAKLARI VE BAĞLANTILI BAZI HAKLARIN KORUNMA SÜRELERİNİ UYUMLAŞTIRAN KONSEY DİREKTİFİ 93/98/AET

Amacı:

Bilindiği üzere, Roma Sözleşmesi, sözleşmeye taraf Devletleri daha uzun süreler sağlamak hususunda serbest bırakarak, atıfta buldukları hakların korunması için sadece asgari süreleri düzenlemiştir.³⁷

Bu nedenle, telif hakları ve bağlantılı hakların korunmasının koşullarını hükme bağlayan ulusal hukuklar arasında, malların serbest dolaşımının ve hizmet sunma özgürlüğünün engellenmesine ve ortak pazarda rekabetin bozulmasına neden olan farklar olduğundan; iç pazarın düzgün işlemesi amacıyla, Üye Devletler hukuklarının, Topluluğun tamamında korumanın koşullarını özdeş hale getirmek için uyumlaştırılması gerekmiştir.

Uyumlaştırma bu şekilde sadece koruma sürelerini değil, aynı zamanda her koruma süresinin hesaplanmaya başlanacağı tarih gibi belli uygulama düzenlemelerini de kapsamına almaktadır.

dd) BİLGİ TOPLUMUNDA ESER SAHİBİNİN HAKLARI VE BAĞLANTILI HAKLARIN UYUMLAŞTIRILMASI HAKKINDA PARLAMENTO VEKONSEY DİREKTİFİ 2001/29/AET

Direktifte eserin ekonomik olarak mühim bir değeri bulunmadan, ağ üzerinde iletişim sırasında taşınma veya hukuki olarak geçerli bir şekilde kullanıma amacıyla geçici olarak teknolojik bir süreç içerisinde iletilmesinin ve tutulmasının (cache) çoğaltma hakkının ihlali olarak sayılmayacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemenin yapılmasının amacı servis sağlayıcıların hizmetleri sırasında korunan eserleri taşımalarının ve geçici olarak tutulmasının hak ihlali yaratmaması gerektiğini belirtmektir.³⁸ Direktifte üye ülkelerin bazı durumlarda çoğaltma ve kamuya iletim haklarına ilişkin istisnalar tanıyabileceği belirtilmektedir.

³⁷ ATEŞ.M., s.1049

³⁸ http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32001L0029&model&guichett

Direktifte ayrıca üye ülkelerin aşağıda belirtilen fonksiyonlara sahip veya bu amaçlarla kullanılan araçların üretiminin, ihracatının, dağıtımının, satışının, kiralanmasının, satış veya kiralama için reklamının yapılmasının engellenmesi için gerekli yasal düzenlemeleri yapmaları konusunda hüküm getirilmiştir:

- Teknolojik önlemlerin önüne geçmek için ortaya konulan, reklamı yapılan veya pazarlanan,

- Teknolojik önlemlerin önüne geçmek için kullanılan,

- Teknolojik önlemlerin önüne geçmek için veya önüne geçmenin kolaylaştırılması için tasarlanmış, üretilmiş, uyarlanmış her türlü ürün ve hizmet.

Direktifte “**teknolojik önlemler**”in tanımı yapılmıştır. Buna göre “teknolojik önlem” “Hak sahibinin izni olmaksızın, fikri mülkiyet hakları veya fikri mülkiyet haklarına bağlı haklar doğrultusunda eserler veya diğer konulara yönelik olarak ortaya çıkan fiilleri işleyişinin normal seyri dahilinde sınırlandıran veya bu fiillere karşı koruma sağlayan herhangi bir teknoloji, cihaz ya da bileşendir”.

Direktifte teknolojik önlemlerin ancak korunan eserin veya diğer ilgili konuların kullanımı, koruma amacını gerçekleştiren bir kopya kontrol mekanizması veya eserin şifrenmesi, karıştırılması veya diğer dönüşümleri gibi koruma süreçlerinde veya erişim kontrolüne başvuru yoluyla hak sahibi tarafından kontrol edildiğinde, “etkili” sayılabacağı ifade edilmiştir.

Direktifte ayrıca **hak yönetimi bilgileri** ile ilgili hükümler yer almaktadır. Buna göre üye Devletler aşağıda yer alan hareketleri izin almaksızın kasıtlı olarak icra eden herkese karşı gerekli hukuki tedbirleri almalıdır. Buna göre, “hak yönetimi bilgileri” ifadesi, hak sahipleri tarafından eseri tanımlayan bilgileri veya bu 2001/29 sayılı Direktifte tanımlanan diğer ilgili konuları veya 96/9/EC sayılı Direktif’in 3. bölümünde yer alan şahsa özel hakları, yazar veya diğer hak sahiplerini veya eser kullanımına ilişkin kayıt ve şartlarla ilgili bilgiyi veya diğer ilgili konuları ve bu bilgiyi temsil eden sayıları ve şifreleri tanımlamaktadır.³⁹

³⁹ ATEŞ.M., s.1049 -

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32001L0029&model&guichett

3)İcracı Sanatçıların Haklarına İlişkin Türk Mevzuatının Gelişimi

Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi kararı doğrultusunda 4110 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce de 1951 tarihli FSEK'nda İcracı sanatçılar bir ölçüde korunmuştu. Bu koruma isimlerinin zikredilmesine dair manevi hak ile tespit, çoğaltma ve yayın üzerindeki mali haktan ibaretti.

Türkiye, Gümrük Birliği Anlaşması olarak bilinen 6.Mart 1995 tarih ve 95/1 sayılı Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararı (Ek 8, Madde 2) uyarınca, Fikri Haklar konusunda ve bu kapsamda icracı sanatçının hakları konusunda AT'dekine denk bir koruma düzeyi sağlamak için hızla ve sıkça değişen yeni AT yönergeleriyle Türk mevzuatını uyumlaştırmak durumunda kaldı.Böylelikle Türkiye yasal reformun hızı çapı ve uyumlaştırmanın kapsamıyla AB perspektifini kesin olarak ortaya koymuş oldu.⁴⁰Bununla birlikte Ortaklık Konseyi Kararının (Ek 8, Madde 2) 1995'de getirdiği bir yükümlülük olan Roma Anlaşmasına Katılma işlemini RG'de 21.10.2003'te yayınlaması⁴¹ eleştirilmeye değer bir durumdur.⁴²

Ortaklık Konseyi kararı doğrultusunda 4110 sayılı kanunla yapılan FSEK düzenlemesinin icracı sanatçılara “ödünç verme hakkı”`nın tanınmaması, dolayısıyla uluslararası sisteme ve 92\100\AET sayılı yönergeye nazaran eksiklik göstermesi, FSEK m. 80 ve bununla bağlantılı m. 81 ve m.82 `e “tamamlayıcı” ibareler eklenmesini gerektirmiştir. 2001 yılında 4630 sayılı kanunla FSEK`te yapılan değişiklik bu gereksinimi karşılanmış, 2003 yılında tarafı olduğumuz 1961 Roma sözleşmesi, henüz tarafı olmadığımız “WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi” nin hükümleri ve AB mevzuatı ile uyumlu hale getirilmiştir. Yapılan değişiklik ile hukuki korumanın genişletilmesinin yanı sıra, tarafı olduğumuz TRIPs'nin 61. maddesi doğrultusunda, hapis ve para cezalarının artırılması ile ihlalleri önlemeye yönelik önlemler pekiştirilmiştir.

16.11.1997'de yürürlüğe giren Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği, FSEK'nunda düzenlenen icracı sanatçı haklarını genişletici yorumun

⁴⁰ KEYDER, V.B, Fikri Mülkiyet Hakları ve Gümrük Birliği, İstanbul, 1996

⁴¹ ÖZDOĞAN, S., Türkiye Cumhuriyetinin Taraf Olduğu Uluslar arası Andlaşmalar Rehberi, Ankara, 2005, s.511

⁴² ARKAN, A., Eser Sahibini Haklarına Bağlantılı Haklar, İstanbul, 2005, s.15

sınırlarını ve yasayı da aştığı eleştirisine neden olacak kapsamda ve detaylı şekilde düzenlemiştir.

Maddelerin yasada farklı zamanlarda yapılan değişikliklerle ve yabancı dilden birebir çeviri temelinde düzenlenmiş olması, metinde gereksiz tekrarlara ve bundan kaynaklanan yorum güçlüklerine neden olmuştur.

4) AB Komisyonunun 2005 AB Türkiye İlerleme Raporunda Komşu Haklar Konusu

Yasal anlamda hiçbir ilerleme olmamıştır. Müktesebat uyumlaştırmasının ihlallere karşı sağladığı koruma beklenenden azdır.

Komşu haklar alanında faaliyet gösteren taraflarla işbirliği yapmak, politikaları belirlemek, mevzuatı gözden geçirmek ve gerekli önlemleri almakta yetkili makam olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünde 2005 yılında yedi yeni müfettiş çalışmaya başlamış ise de personel eğitimi ve uzmanlaşmada artış olmamıştır. Bununla birlikte THSGM çoğaltım ve satış sertifikalandırmasına dair usulleri saptamaya başlamıştır.

Komşu haklara dair müktesebat uyumlaştırması gerçekleşmiş olsa da tüm ilgili taraflar, bir başka deyişle THSGM, yargı, polis, ve meslek grupları arasında daha iyi bir koordinasyon ve işbirliğine ihtiyaç vardır.⁴³

VII-İCRACI SANATÇIYA TANINAN HAKLAR

1)İcracı Sanatçının Manevi Hakları

FSEK 80/1A ve KHY'de bu haklar sınırlı sayıda düzenlenmiştir

a)Manevi Hak Kavramı ve Özellikleri

İcra icracı sanatçının kişiliğinin bir uzantısıdır.Manevi Haklar, İcracı sanatçıya mali hakları sona erdikten sonra dahi ününü yarattığı eserde vücut bulduğu haliyle korunmasına hizmet eder.⁴⁴ Devredilemez ve feragat edilemez haklardandır.

⁴³ KAYHAN, M.,2005 AB Türkiye ilerleme Raporunda Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları , LEGAL Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S5/2006, s.140

Roma Anlaşması, AB mevzuatı, ve TRIPs icracı sanatçının manevi haklarına dair hüküm içermemektedir.⁴⁵ Bununla birlikte konuyu sadece kişilik haklarının korunması çerçevesinde değerlendiren. İsveç ve İngiltere dışındaki tüm Avrupa Hukuk sistemleri Roma Hukuku ve Kıta Avrupası Hukuku geleneklerinden türemiş manevi hakları tanıır.⁴⁶ Türk FSEK ise tarafı olmamamıza rağmen mevzuatımızı düzenlerken örnek aldığımız WIPO Anlaşmasındaki gibi İcracıya manevi hakları tanımıştır. KHY m. 10 FSEK' te icraca sanatçıya tanınan haklara "kişiliğe zarar verecek şekilde kullanımını yasaklama hakkı"nı da eklemiştir.

b)Manevi Hakların Türleri

İcracı sanatçıların manevi hakları, tespit edilmiş uygulamalarıyla ilgili olarak, sahipliklerinin tanınması ve icralarının kendi saygınlıklarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesinin, bozulmasının önlenmesini talep haklarından ibarettir.⁴⁷

aa) İcra sahibi Olarak Tanıtılmayı Talep Hakkı

FSEK m. 80/1A-1 ve KHY m.10 icracı sanatçıya icrasının sahibi olarak tanıtılma hakkı tanımıştır.

FSEK'nunda açıkça belirtilmese de gerçek isim veya müstear adla tanıtılma veya hiç tanıtılmama konusunda icracı sanatçının seçim hakkı olduğunu kabul etmek gerekir.⁴⁸

KHY'nin 10. maddesinde icracı sanatçıların koro ve orkestralarda solist ve şeflerin, tiyatro gruplarında şeflik yapan aktörler veya aktrislerin, işaret, resim ve ses nakline yarayan araçlarda adlarının belirtilmesini isteme haklarına sahip oldukları belirtilmiştir. FSEK m. 80 A-1'de icracının icrasının sahibi olarak tanıtılmasını talep hakkı olduğu belirtilmiştir. Maddelerin lafından, icracı sanatçıların isimlerinin ancak onların talep etmeleri halinde belirtileceği anlamı çıkmaktadır. Ancak hükümlerin işaret, resim ve ses nakline yarayan araçları kamuya yayanlar için getirilen bir

⁴⁴ KEYDER, V.B, s.37

⁴⁵ ARKAN, A., s.64

⁴⁶ KEYDER, V.B, s.38

⁴⁷ **8. 5 Yıllık Kalkınma Planı Fikri Haklar Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT yayınları, Ankara, 2000, s.61

⁴⁸ DURAL, A., s. 37

yükümlülük olarak yorumlamak gerekir; meğer ki, bu kimseler adlarının belirtilmesini istemediklerini beyan etmiş olsunlar. Aksi yorum, bu yönde bir talep olmadığı gerekçesi ile icracı sanatçıların adlarının belirtilmesinden kaçınılması sakıncasını doğuracaktır.⁴⁹

İcracının isminin sadece işaret, resim ve ses nakline yarayan araçlarda değil; icranın kullanıldığı her yerde, örneğin: canlı icralarda, film jeneriğinde, reklamlar ve benzeri sunumlarda da belirtilmesi gerekir.⁵⁰

Somut şartlar nedeni ile icracı sanatçının isminin belirtilmesinin imkansız olduğu durumlarda icracı sanatçının bahsi geçen hakkı söz konusu olamaz. Web sayfasının açılış müziğinin sunumu bu duruma iyi bir örnektir.⁵¹

İcranın kimin tarafından yapıldığı ihtilafli ise, eser sahipliğinin ihtilafli olması durumunu düzenleyen FSEK m. 15/3 kıyasen uygulanır. Bu da durumun ancak bir tespit davası ile çözümleneceği anlamına gelir.⁵²

İsmi hiç belirtilmemiş, yanlış veya eksik belirtilmiş icracı sanatçılar tecavüzün ref'i (FSEK m. 67) ve/veya tazminat davası (FSEK m. 70)⁵³

bb) İcralarının İtibarlarını Zedeleyecek Şekilde Değiştirilmesini Yasaklama Hakkı

FSEK m. 80/1 A-1'de icracı sanatçıların kendi itibarlarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahip oldukları ifade edilmiştir.⁵⁴ Bu hükmün ifadesinden icracı sanatçının sadece icrasının itibarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesi veya bozulması halinde bir itiraz hakkı olduğu anlamı çıkmaktadır. Bu durumda icracının itibarını zedelememek şartı ile herkes icra üzerinde istediği değişikliği yapabilecek midir? Eserde değişiklik yapılmasının men'ine ilişkin FSEK m. 16'daki düzenleme de göz önünde bulundurulduğunda bu başlıkta incelenen yasaklama hakkının "iznin verdiği hallerde

⁴⁹ DURAL,A., s. 36

⁵⁰ TEKİNALP,Ü., 14-25

⁵¹ ARKAN,A., s. 68

⁵² AYİTER,N., s. 119

⁵³ DURAL,A s. 37

⁵⁴ TEKİNALP 17-32

dahi” bu değişikliğin icracının itibarını zedeleyecek Şekilde yapılamayacağı Şeklinde yorumlanmalıdır. Zira deęiŐtirme zaten izne tabidir.⁵⁵

cc) İcradan Doğan Hakların Sanatçı Kişiliğine Zarar Verecek Şekilde Kullanımını Yasaklama Yetkisi

Bu yetki FSEK ile değil KHY m. 6 ile dűzenlenmiŐtir. Bu hűkűm, icracı sanatçıya tanınan tespit, çoğaltma, yayın gibi hakları kullananların, bu hakları, icracının sanatçı kiŐilięini zedeleyecek Őekilde kullanmalarını yasaklamaktadır. Bu kapsamdaki ihlaller çoğunlukla icranın tespiti ve çoğaltılması sırasında bilhassa teknik nedenlerle ortaya çıkar. Örneęin yapılan kaydın kalitesindeki bozukluk ya da hatalı kayıtlar.

İcracı sanatçı bu hakka dayanarak tespit edilen icrası űzerinde teknik kontrolde bulunabilir, icracı sanatçının kiŐilięini zedeleyecek dűzeyde teknik bozukluklar içeren veya hatalı çoęaltmaların yapılmasına ve kamuya sunulmasına mani olabilir. Aynı hak kapsamında çoęaltılmıŐ nűshaları kaydın konser kaydı olduęunun Őerh edilmesini isteyebilir.⁵⁶ Bahsi geçen hakkın ihlali halinde icracı sanatçı tecavűzűn ref'i (FSEK m. 67) veya tecavűzűn men'i (FSEK m. 69) davaları ile Őartları mevcutsa tazminat davası (FSEK m. 70) açabilir.

2) İcracı Sanatçının Mali Hakları

a)Mali Hak Kavramı ve Özellikleri

Mali haklar, icrayı tespit etme, çoęaltma, yayınlama haklarıdır.Dűnyadaki tűm modern dűzenlemeler Roma AnlaŐmasını örnek almıŐtır. AnlaŐmanın 7. maddesine gűre icracılar izinleri olmadan yapılan tespit ,yayın, çoęaltma gibi iŐlemlere karŐı çıkma hakkına sahiptir.⁵⁷

Roma AnlaŐması'nın 12. Maddesine gűre:

Ticari amaçlarla yayımlanmıŐ olan bir fonogram veya bunun çoęaltılmıŐ nűshaları,

⁵⁵ ARKAN, A.,

⁵⁶ DURAL,A., s. 38

⁵⁷ KEELING,D.T., Intellectual Property In EU Law, Oxford,2003, s.288

doğrudan doğruya yayın veya herhangi bir şekilde kamuya arz için kullanılırsa, icracı sanatçılara veya fonogram yapımcılarına veyahut her ikisine de bir defaya mahsus olmak üzere, kullanan tarafından makul bir ücret ödenecektir. Taraflar arasında anlaşma mevcut olmadığı takdirde, bu ücretin taksim şekli ulusal mevzuat ile tayin edilebilir.

AB'nin 92/100 sayılı " Fikir ve Sanat Üzerindeki Hakların Kiralanması Ödünç Verilmesive Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklara İlişkin Konsey Direktifi'nin 6,8,9. maddeleri ve 2001/29 sayılı Bilgi Toplumunda Eser Sahibinin Haklarına ve Bağlantılı Haklara İlişkin Belirli Konuların Uyumlaştırılmasına Yönelik Direktifin 2. maddesi (icracı-sanatçılar ve onların icralarının düzenlenmesini doğrudan veya dolaylı yasaklama veya müsaade etmeye münhasır hakları),3 maddeleri bu konuya ilişkindir.

İcraçı sanatçının mali hakları ülkemizde FSEK m.80/1A-2 ile 4 arasında ve Komşu Haklar Yönetmeliği m. 7 de sınırlı sayıda düzenlenmiştir. Sınırlı sayı ilkesi sadece ülkemizin mevzuatında değil uluslararası mevzuat ve AB mevzuatında da benimsenmiştir. Bu durum mevzuatın ilerleyecek teknolojiye göre geliştirilmemesi halinde icracıları korumadan yoksun bırakabilecektir.

İcraçı sanatçıya tanınmış mali hakların içerikleri KHY m. 4 de düzenlenen kiralama hakkı dışında tanımlanmamıştır. Bağlantılı hakların doğasından kaynaklanan farklar da dikkate alınarak eser sahibinin haklarının içeriğine kıyasen icracı sanatçının mali haklarının içeriği tespit edilmelidir.⁵⁸

Ortak özellikleri icracının gelir kaynağını doğrudan teşkil etmeleridir.Bu hakların kullanılması için gerekli olan kayda alma,kaydın dağıtımı, yayımlama yöntemlerin her biri ayrı maliyet ve uzmanlık ve teknoloji gerektiren ekip işi olduğundan; kural olarak icracıya ait olan hakları icracı sanatçı paylaşmak durumunda kalmıştır.⁵⁹ Bununla birlikte mali hak ancak icracının rızasıyla doğar.

⁵⁸ ARKAN,A., s.74

⁵⁹ ARKAN,A., s.71

Mali haklar birbirinden bağımsızdır. Bunun sonucu icracı sanatçının bunlardan biri üzerindeki tasarrufun diğerini etkilememesi ve her birinin ayrı kişilere devredilebilmesi, kiralanabilmesi, veya kimini kendinde tutabilmesidir.⁶⁰

b)Mali Hak Türleri

aa) İcrayı Tespit Hakkı

Tespit, aslen geçici olan icranın herhangi bir ses ve/veya taşıyıcısına anlaşılabilir, çoğaltılabilecek şekilde kaydı ile icradan tekrar tekrar yararlanılmasına elverişli hale getirilmesidir. Tespit icraya kalıcılık kazandırır ve geniş kitlelere ve geleceğe iletilmesini sağlar. Mevzuatın icracı sanatçıya tanıdığı diğer hakların kullanılabilmesi için öncelikle tespit yoluyla icranın somutlaştırılması gerekir. Tespit, ses ve/veya görüntü taşıyıcısının piyasaya çıkması ile diğer mali haklar gibi icracıya doğrudan gelir getirir

İcranın somut bir araç ile tespiti ile soyut bir varlık olan icra tekrarlanabilir hale gelir.⁶¹ Zira fotoğraf icranın aynı tarzda tekrarına imkan vermez. Tespit hakkı ile korunan menfaat icracının izinsiz tekrarı olduğundan icranın fotoğraflanması tespit sayılmaz.⁶²

FSEK m.80/1A-2'e göre, bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın tespit edilmesine, izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.

Maddede tespit hakkını hem ses hem görüntü hem de her ikisini içeren icralar için kabul etmiştir. Buna karşın, KHY madde 4/e de görüntülerin tespiti hususu ihmal edilmiştir.

Tespit hakkı icracı sanatçıya icrasının tespit edilip edilmemesine tespit edilecekse kimin tarafından edileceğine karar verme konusunda tanınmış mutlak

⁶⁰ TEKİNALP,Ü.,s.157

⁶¹ AYİTER,N., s.128

⁶² EREL, Ş.N.,120

haktır. Bununla birlikte icracı sanatçının izninin yanında, eser sahibi ve varsa canlı yayın yayımlayıcısının da izninin bulunması gerekir.⁶³

Yasanın 80. maddesi ve Yönetmeliğin 7/a maddesinden anlaşıldığı üzere, icracı sanatçının izni sadece daha önce tespit icralar yani ilk icra için gereklidir. Tespit üzerinden yapılan tespit yapılabilmesi için izin icracı sanatçıdan değil ilk tespiti yapandan alınmalıdır. Ancak mali hakların kullanılmasının bağımsızlığı gereği, icracı çoğaltma iznini tanımamışsa tespiti yapan ilk nüsha üzerinden tespit yapılmasına izin veremez

Roma Anlaşması md. 4'e göre

- İcranın, başka bir Akit Devlet toprakları üzerinde yapılmış olması ;
 - İcra başka akit devlette yapılmamakla birlikte fonogram yapımcısını başka bir Akit Devlet yurttaşı olması;
 - Bir fonograma kaydedilmemiş icra söz konusu ise yayının yönetim merkezi başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde olan yayın kuruluşunca veya başka bir Akit Devlet toprağı üzerinde bulunan bir vericiden yapılmış olması;
- durumlarından herhangi birinin mevcut olduğu hallerde, her Akit Devlet, icracı sanatçılara ulusal uygulamayı tanıyacaktır.

AB'nin 92/100 sayılı " Fikir ve Sanat Üzerindeki Hakların Kiralanması Ödünç Verilmesi ve Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklara İlişkin Konsey Direktifi'nin 6/1.maddesi uyarınca Üye Devletler, icracılara, icralarının tespiti konusunda yetki verme ya da yasaklama münhasır hakkını sağlarlar.

93/83 sayılı Uydu Yayıncılığı ve Kablo İletiminde Uygulanabilecek Eser Sahibi Hakları ve Bağlantılı Hakların Koordinasyonu Hakkındaki Direktifin 4. maddesi de icracı sanatçıların tespit hakkıyla ilgili, 92/100 sayılı Direktifin 6. maddesine atıf yapmıştır.

bb) İcrayı Çoğaltma Hakkı

"Çoğaltma", bir tespitin bir veya daha fazla kopyasının yapılmasını (r 3); Çoğaltma hakkını düzenleyen FSEK 22. maddesinde çoğaltma bir eserin aslının veya kopyalarının, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen,

⁶³ ARKAN, A., s.76

doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltılması olarak ifade edilmiştir. Yayın, *Eser Sahibine Komşu Haklar Yönetmeliği*'nin 4/g hükmünde seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin toplumun yararlanacağı şekilde radyo ve televizyon araçları ile telli ya da telsiz olarak kamuya sunulması olarak tanımlanmıştır. izinleri olmaksızın çoğaltılmış icralarının; Roma Anlaşması md. 7, akit devletlere, ilk tespitin icracı sanatçıların izinleri olmaksızın yapılması halinde; izin vermiş oldukları amaçlar dışında başka bir amaçla yapılması halinde veya ilk tespit, icracı sanatçının haklarına dair sınırlı sayıdaki yasal sınırlama (Roma Anlaşması md.15) şartlarında yapılıp da bu madde hükümleri ile güdülen amaçlardan başka amaçlar güdülmesi halinde icracı sanatçının mali koruma yükümlülüğü getirmiştir.

cc)İcrayı Yayma Hakkı

2001/29 sayılı Bilgi Toplumunda Eser Sahibinin Haklarına ve Bağlantılı Haklara İlişkin Belirli Konuların Uyumlaştırılmasına Yönelik Direktifin 2. maddesi uyarınca, Üye Devletler, icracı sanatçıları, tel üzerinden veya telsiz vasıtalarla eserlerini yayımlama, böyle bir yolla kamunun tercih ettikleri bir zamanda ve bir yerden erişebilmeyi mümkün kılmayı içeren, her türlü haberleşmeyi yasaklama veya müsaade etmeye münhasır haklarını ve tel üzerinden veya telsiz vasıtalarla eserlerini yayımlama, böyle bir yolla kamuya bireylerin tercih ettikleri bir zamanda ve bir yerden erişebilme münhasır haklarını tanımakla yükümlüdür.

FSEK m. 80/1A2' ye göre Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranınsatılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine..... izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.

İcracı sanatçı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.

dd) İcrayı kamuya Sunma (Temsil) Hakkı

İcracı sanatçının temsil hakkı da FSEK m. 80/1A2'de düzenlenmiştir. Temsil hakkı icradan doğrudan doğruya (vasitasız) veya nakle yarayan aletlerle (vasıtalı) umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek yollarla temsil ederek faydalanma hakkıdır.

Hukuka uygun temsil için icracı sanatçının izni gerekli olmakla birlikte yeterli değildir.Eser sahibi, ilk tespiti yapan fonogram yapımcısı ve film yapımcısının da izni gerekir.

Yayın hakkı da aslen kamuya sunma (temsil) hakkının bir türüdür. Dolaylı temsilin bir türü olan yayın çok önemli ve güncel temsil türü olduğundan yasa tarafından bağımsız olarak düzenlenmiştir.

ee) İcrayı Kamuya (umuma) İletim Hakkı

Kamuya (umuma) iletim hakkı 2001 tarihli yasa değişikliğiyle yasaya girmiştir. FSEK m. 80/1A-2 ile eser sahibine m 25 ile tanınmış olan kamuya (umuma) iletim hakkı icracı sanatçılara da tanınmıştır.Buna göre;

İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.

aaa) Yayın ve Yeniden Yayın Yoluyla Kamuya İletim

FSEK m. 80/1A-2, icracı sanatçılara, yayın ve yeniden yayına izin verme ve yasaklama yetkisini münhasıran tanımıştır. KHY m.4/g "yayın" kavramını seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin toplumun yararlanacağı şekilde radyo ve televizyon araçlarıyla telli ya da telsiz olarak kamuya sunulması olarak tanımlamıştır.

Yeniden yayın ise, Radyo ve televizyonların kuruluş ve yayın ları hakkındaki Kanun m. 3/r'de yetkili yayın kuruluşu tarafından kullanılan teknik araç ne olursa olsun, halkın izlemesi amacıyla yayınlanan radyo ve televizyon program hizmetlerinin değişiklik yapılmaksızın bütününün veya bir bölümünün alınmasını ve aynı anda veya daha sonra iletilmesi olarak tanımlamıştır.

İcracı sanatçılar bu haklara sahip olmakla birlikte, 2004 yılında yapılan değişiklik ile, Anayasanın 36. maddesindeki hak arama hürriyetine aykırı şekilde bu hakları kullanma konusunda meslek birliklerini aracı kılma zorunluluğu getirilmiştir. Meslek birliğine üye olmayan sanatçıların durumu düşünülmemiştir.⁶⁴

Roma Anlaşması ve bağlantılı hakları ilişkin direktifler sözkonusu hakkı icracı sanatçıya tanıdırsa da maalesef sonunda 93/83 sayılı AB direktifi hak sahiplerinin dolayısıyla icracı sanatçıların bahsi geçen hakkı kullanması için meslek birliklerini aracı kılma zorunluluğu getirmiştir.

bbb) Kamunun Erişimine Sunma (Kamuda Erişilebilir Kılma) Yoluyla Kamuya İletim

Fikri ürünlerin fikri ürünleri internet yoluyla dolaşıma sunulması, internetten kiralama veya ödünç verme gibi işlemlerin çoğalması bu fikri ürünlerle ilgili özel düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. İnternetten erişime sunulan ürünlerin cisim formunda olmaması, bu icraların geleneksel icracı sanatçı mali haklarıyla korunmasını zorlaştırmıştır. İnternetteki fikri ürünlerin genellikle kişisel yararlanmaya konu olması da korunmalarını güçleştiren bir unsurdur. Bu alandaki yetersizlik, fikri hukuk mevzuatlarına, “Kamunun Erişimine Sunma (kamuda Erişilebilir Kılma) Yoluyla Kamuya İletim Hakkı” kavramının girmesi ile giderilmesi çabası ile sonuçlanmıştır.⁶⁵

2001/29 sayılı Bilgi toplumunda eser Sahipleri Haklarına Ve Bağlantılı Hakların Uyumlaştırılması Hakkında Parlamento Ve Konsey Direktifi Üye Devletlere, icracı sanatçılarla birlikte eser sahiplerine, tel üzerinden veya telsiz vasıtalarla eserlerini yayımlama, böyle bir yolla kamunun tercih ettikleri bir zamanda ve bir

⁶⁴ ARKAN, A., s.105

⁶⁵ ARKAN, A., s. 111

yerden erişebilmeyi mümkün kılmayı içeren, her türlü haberleşmeyi yasaklama veya müsaade etmeye münhasır haklarını temin eder. Maddede beyan edilen yayımlama veya yayımlama kararının alınması için yapılan haberleşmenin her hangi bir işlemi tarafından tüketilemez.

FSEK m. 80/1A-4'te de bu hak direktif hakkına paralel olarak; "icracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez" şeklinde düzenlenmiştir.

VIII- MALİ HAKLARA İLİŞKİN OLARAK VERİLECEK İZİNİ VERMEYE YETKİLİ KİŞİLER

Kural izin yetkisinin icracı sanatçıda olmasıyla birlikte aşağıda inceneceği üzere istisnalar mevcuttur.

1) İcraçı Sanatçı

İcralar toplu veya bireysel olmasına göre farklı hükümlere tabiidir. İcrayı tek başına gerçekleştirenler veya icrayı olmazsa olmaz düzeyde destekleyen sanatçıların icrası bireyseldir. Gitarist, piyanist, ses yönetmeni, orkestra yönetmeni gibi sanatçıların icraları bireyseldir. Bu tür icralar tek kişinin " hususiyetine " dayanır.

Kural izni icracı sanatçının vermesidir. Ölümü halinde yetki mirasçısına, hakkını devrettiği durumda ise devralana geçer. Devir sözleşmesi değil de kullanma hakkını havi lisans (ruhsat) verildiyse, ruhsatla alt lisans yetkisi verilmesi durumu haricinde izin verme yetkisi münhasıran icracı sanatçıda kalacaktır.⁶⁶

⁶⁶ TEKİNALP,Ü.,15-23

2) İştirak Halinde veya Müşterek Birden Fazla İcracı Sanatçı

KHY m.11/c.1'egöre,icra edilen eser iktisaden değerlendirilecek nitelikte kısımlara ayrılabiliriyorsa, yönetmelik müşterek mülkiyete benzer bir düzenleme getirmiştir. Buna göre her bir kısım için o kısmı icra eden icracı izin verir. Eserin tamamı üzerinde işlem yapılacaksa oybirliği gerekir. Eserin tamamı hakkında gerçekleşen ihlallere karşı ise her bir icracı tek başına ihlalleri karşı tedbir alabilir.⁶⁷ Müşterek icracılar içlerinden birine izin konusunda temsil yetkisi vermiş ve temsilci haklı bir neden olmaksızın izin vermemişse, diğer icracılar, gerekli izni hakimden alabilirler.

Ayrılmaz bütün teşkil eden icralar üzerinde KHY m.11/c.1'e göre icrayı meydana getiren sanatçıların icra üzerinde ancak ve ancak oybirliğiyle tasarruf yetkileri vardır. Bu tarz icra üzerindeki hak sahipliği iştirak halinde mülkiyete benzer. İcra üzerinde gerçekleşen ihlallere karşı ise her bir icracı tek başına ihlalleri karşı tedbir alabilir.⁶⁸ Bu durumda da icracılar içlerinden birine izin konusunda temsil yetkisi vermiş ve temsilci haklı bir neden olmaksızın izin vermemişse, diğer icracılar, gerekli izni hakimden alabilirler.

3)İcra Grubunun Şefi veya Yönetmeni

Orkestra veya koro gibi toplulukların icralarında ise icra ve buna ait hususiyet "katkı bileşkesi" niteliğindedir; ancak toplu icrayı koruyan haklar katılımcıların her birinin bireysel katkısının düzeyi ve önemi dikkate alınmadan, katılanlardan tümüne özgülenmiştir. Sözleşme özgürlüğü veya hakkaniyete göre menfaat paylaşımında farklı olabilecek oranların hak koruması bakımından önemi yoktur.

Bu tarz icralarda icracı sayısının çokluğu verilecek iznin farklı hükme tabii olmasını gerektirmiştir. FSEK m.80/1A-6,orkestra veya koroda şefin, tiyatro grubunda ise yönetmenin izninin yeterli olacağını hükme bağlamıştır. Hükmün emrediciliği karşısında, başkasına temsil verilemez. Aksi görüş⁶⁹ ve üçüncü kişilerin izne yetkili kişiyi tespit etme külfeti yaratır.

⁶⁷ DURAL,A., s.17-18

⁶⁸ DURAL,A., s.17-18

⁶⁹ DURAL,A., s.73 hükmün emredici olmadığı kanaatinde.

Manevi hakların ihlali halinde her bir sanatçının yayımı men hakkı vardır.⁷⁰ M. 80 mali haklara özgü olduğunda bu fikre katılmakta engel görmemekteyiz.

4)Organizatör (müteşebbis)

FSEK m.80/1A-7uyarınca, bir müteşebbisin girişimi ile ve bir sözleşmeye dayanılarak gerçekleştirilen icralar için müteşebbisin de izninin alınması gereklidir.

5) İş Veren veya İş Sahibi

Gerek birey gerek topluluk halindeki icracı sanatçıların bir işverene bağlı veya bağımsız çalışıyor olabilir. Çalışmanın işverene tabii olup olmaması izin ve yasaklama hakları bakımından önem arz eder.

KHY m.8/2 hükmüne göre, icracı sanatçıların icralarını iş ve hizmetten doğan sorumluluklarından dolayı yapmaları ve yapılan bu icra sonunda elde edilen tespit iş ve hizmet dışında kullanılmak istenildiği takdirde bu kullanımın şartları işveren ya da iş sahibiyle icracı sanatçılar arasında yapılacak sözleşme ile belirlenir.

İş kapsamında gerçekleştirilen icra üzerindeki haklar KHY’te düzenlenmediğinden, İşverene bağlı ser sahipliğine dair FSEK m.18/2 uyarınca, aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.

6)Meslek Birlikleri

İracıların fikri ürünlerin pazarlandığı piyasalardaki güçlü işletmelerle pazarlık etmesi güçtür. Ayrıca icralarının haksız temsil ve yayınlarını tek başlarına takip etmeleri mümkün değildir. Bu nedenlerle meslek birlikleri ortaya çıkmıştır. Mali haklara tecavüzleri saptayıp bunlarla hukuki yoldan mücadele etmek devir sözleşmeleri ve ruhsat işlemlerini yapıp ifasını temin etmek, ücretlerini tahsil edip hak sahiplerine dağıtmak gibi önemli işlevleri bulunan, çalışma ilkeleri FSEK M.42, 24/09/2002 tarihli Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Komşu Hak Sahipleri Meslek

⁷⁰ AYİTER, N.,79

Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük ile düzenlenen meslek birlikleri özel hukuk tüzel kişisi niteliğinde kuruluşlardır.⁷¹

2004 yılında FSEK m.41 ve 43'te yapılan değişiklikten sonra, hak sahipleri bazı haklarını ancak meslek birlikleri vasıtasıyla kullanmak zorunda kalmıştır.Kanaatimizce bu durum Anayasa m.36'da düzenlenen hak arama özgürlüğüne aykırıdır.

FSEK m. 41'e göre; girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar. Meslek birlikleri ile umuma açık mahaller arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılabilecek müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

FSEK m. 43'e göre ise; sahneye konmuş eserler dışında kalan icra ve diğer komşu haklar hakkında yayın ve yeniden yayına dair izinler meslek kuruluşlarınca izin verilir, ücretleri ancak meslek kuruluşlarına ödenebilir.

Meslek gruplarının büyümesi ve başarısı icraya dair hükümlerin tam ve şeffaf işlemlerini icranın bir sanayi olarak yükselmesini temin edecektir. Aşağıda belirtilen mesleki birliklerin mücadelesi ile vardığı sonuçlar buna örnektir.⁷²

İCRACI SANATÇILAR ALANINDAKİ MESLEK BİRLİKLERİ:

TOMEB (Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi:21.01.2004

Yön.Kurulu Başk.:Tamer LEVENT

Adresi :Tunalı Hilmi Cad. No:72/2 06680 Kavaklıdere/ANKARA

Telefon ve Fax : 0.312.468 60 39 Fax: 0.312.427 89 09

⁷¹ TEKİNALP,Ü., s.255-256

⁷² KEYDER,V.B, **Fikri Mülkiyet Hakları ve Gümrük Birliği**, İstanbul, 1996,s.11

SES-BİR (Seslendirme Sanatçıları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi:

Yön.Kurulu Başk.:Mehmet ATAY

Adresi : TRT Sitesi Seslendirme Müdürlüğü Binası AZ-105

ORAN/ANKARA

Telefon ve Fax : 0.312.490 43 00/4690 Fax: 491 73 86

MÜYOR-BİR (Müzik Yorumcuları Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi:19.04.2000

Yön.Kurulu Başk.:Ali KOCATEPE

Adresi : Büyükdere Cad.Arzu Han No:99 Kat-4 Daire:8-9

Mecidiyeköy/İSTANBUL

Telefon ve Fax :0.212.266 36 70, 272 01 84 Fax:0.212.275 57 95

OYUNCU-BİR (Oyuncular Meslek Birliği)

Kuruluş Tarihi:

Yön.Kurulu Başk.:Volkan SEVERCAN

Adresi: İstiklal Cad. Atlas Sineması Pasajı C Blok No: 53/3

Beyoğlu/İSTANBUL

Telefon ve Fax: 0.212.251 97 75 Fax: 0.212.251 97 79

IX- İCRACI SANATÇININ HAKLARININ KORUNMA SÜRESİ

1)Mali Hakların Korunma Süresi

Roma Anlaşması md. 14/b uyarınca belirlenmiş koruma süresi 20 yıldır. Sürenin başlangıcı fonogram üzerine tespit edilmiş icralar için tespit, fonogram üzerine tespit edilmeyen icralar için icra tarihine göre belirlenir.⁷³ Koruma süresi icra veya tespit yapıldığı yılın sonundan hesaplanmak üzere yirmi yıllık bir süreden az olmayacaktır.⁷⁴ AB'nin 92/100 sayılı " Fikir ve Sanat Üzerindeki Hakların Kiralanması Ödünç Verilmesi ve Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklara İlişkin Konsey Direktifi'nin 12. maddesinde minimum 20 yıl olarak düzenlenmişti. Bu hüküm 93/98 sayılı Direktifin kabulüyle yürürlükten kaldırıldı.

⁷³ TRITTON,G., Intellectual Property In Europe,2. Bası,Londra 2002

⁷⁴ KEELING,D.T., Intellectual Property In EU Law, Oxford,2003

Roma Sözleşmesi ve 92/100 sayılı Direktif, sözleşmeye taraf Devletleri daha uzun süreler sağlamak hususunda serbest bırakarak, atıfta buldukları hakların korunması için sadece asgari süreleri düzenlemiştir. Bunun sonucu, AB'ne üye devletlerde benimsenen telif hakları ve bağlantılı hakların korunmasının koşullarını hükme bağlayan ulusal hukuklar arasında, malların serbest dolaşımının ve hizmet sunma özgürlüğünün engellenmesine ve ortak pazarda rekabetin bozulmasına neden olan farklar oluştu. İç pazarın düzgün işlemesi amacıyla, Üye Devletler hukuklarının, Topluluğun tamamında korumanın koşullarını özdeş hale getirmek için uyumlaştırılmasının gerektirmesi nedeniyle, bu amaca yönelik TELİF HAKLARI VE BAĞLANTILI BAZI HAKLARINKORUNMASÜRELERİNİ UYUMLAŞTIRAN KONSEY DİREKTİFİ 93/98/AET kabul edildi.

Uyumlaştırma sadece koruma süresini minimum 50 yıl olarak uyumlaştırılmasını değil, aynı zamanda her koruma süresinin hesaplanmaya başlanacağı tarih gibi belli uygulama düzenlemelerini de kapsamına almaktadır.Direktife göre koruma süresi icrayı veya sürenin bağlandığı olayı takip eden yılı takip eden yılın ilk gününden başlar.Üçüncü ülkeler bakımından müteakibiyet esasına dayanılmaktadır. Koruma süresi dolmuş bir eseri ilk defa kamuya sunan veya yayınlayanlara da işlemleri üzerinden 25 yıl koruma süresi tanımıştır,⁷⁵

FSEK Madde 82/5'e göre;(Değişik fıkra: 21.02.2001 - 4630 s. y. m.34) İcracı sanatçıların hakları, icranın ilk tespitinin yapıldığı tarihten başlayarak, yetmiş yıl devam eder. İcra tespit edilmemiş ise bu süre icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar.

2)Manevi Hakların Korunma Süresi

Eser sahipleri için ömür boyu olarak belirlenen bu süre, FSEK 82'e göre icracı sanatçı bakımından, icranın ilk tespitinden, tespit yapılmamışsa ilk aleniyet kazanmasından itibaren 70 yıldır. Sürenin başlangıcı icranın ilk tespiti veya ilk aleniyet kazanmasını takip eden yılın ilk günüdür.

⁷⁵ ATEŞ.M., s.1050

§2 İCRACI SANATÇININ HAKLARI ÜZERİNDEKİ SINIRLAMALAR

I-GENEL OLARAK

İcraların kültürel miras niteliği taşır.İcracının bireysel mali menfaati ile toplumun vazgeçilmez ihtiyaçlarından doğan menfaatlerinin çatıştığı hallerde, toplum menfaati lehine komşu hak sahipleri ve bu kapsamda icracı sanatçının hakları sınırlandırılmıştır.

FSEK maddesinin 80/2.7 ve KHY m 24'te komşu hak sahiplerinin haklarından, onların iznine gerek olmadan, üçüncü kişilerin faydalanabileceği haller, haller icracı sanatları da kapsar şekilde düzenlenmiştir.⁷⁶ Yasada, komşu hak sahiplerine özgü 3 sınırlama getirilmiş, aşağıda incelenecek diğer sınırlamalarla ilgili eser sahibi haklarının sınırlandırıldığı hallere atıf yapılmıştır.⁷⁷

Yönetmelikte ise yasada bahsi geçmeyen sınırlama nedenleri getirilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi md.27/3'te fikri haklar insan hakkı olarak düzenlenmiştir. Doktrindeki hakim görüş bu hakları anayasal mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirir. Bu bağlamda, icracı sanatçının hakları ancak kanunla sınırlandırılabilirken, sınırlama nedenlerinin yönetmelikle artırılması hukuka uygun olmamıştır.⁷⁸

İcracı sanatçının üçüncü kişilerin faydalanmasına karşı koyamayacağı bu türde kullanımlar sınırlamanın amacı dışında ve kazanç amacıyla kullanılamaz.

Roma Anlaşması m.15, taraf devletlere komşu hak korumasına kişisel kullanım, güncel olayların bildiri ile ilgili olarak küçük alıntılarının kullanılması, bir yayının kuruluşu tarafından kendi imkanları ile ve kendi yayınları için geçici tespit yapılması, münhasıran eğitim veya bilimsel araştırmalar amacıyla kullanılması ve eser sahibinin haklarının korunmasına ilişkin kendi ulusal mevzuatında yer alan sınırlamalarla aynı nitelikteki sınırlı sayıda nedenle istisna tanıma yetkisi vermiştir.

⁷⁶ TEKİNALP,Ü., s.246

⁷⁷ ARKAN,A,245

⁷⁸ EREL,Ş.N., s.193

92/ 100/AET sayılı AB direktifi Roma Anlaşmasındaki hükmü aynen tekrarlamış, 2001/29/AT sayılı direktif ise “Sınırlamalar, sadece, konuların normal olarak işletilmesiyle çelişmeyen ve hak sahibinin meşru menfaatlerine sebepsiz yere zarar vermeyen durumlarda uygulanır” Hükmüyle sınırlamaların da sınırı olduğunu bu şekilde ortaya koymuştur.

II. İCRACI SANATÇININ HAKLARININ KAMUSAL NEDENLERLE SINIRLANDIRILMASI

1)icradan Doğan Hakların Devlet Tarafından Kullanılması (FSEK m.80/2.7.4 Atfı ile FSEK 30)

Diğer komşu haklar bakımından da geçerli olan bu sınırlama, icracı sanatçının hakları hakkında da uygulanır. Sınırlamanın amacı kamu düzenidir.

İcra suç unsuru taşıyorsa veya icra hukuki bir ihtilafın kanıtlanmasında rol oynayabilecek nitelikteyse⁷⁹, icranın mahkeme veya başka bir kamu merciinde temsil edilmesi veya mesela bilirkişileri tevdi için çoğaltılması icracı sanatçıya hak bahşetmez.

Örneğin bir konserde söylenen şarkıların güftelerinin bir şahısın haysiyeti vela devlet bütünlüğü aleyhine suç oluşturacak nitelikte olup olmadığının saptanması için icranın resmi makamca kaydedilmesine veya çoğaltılması üzerinde icracı sanatçının hakkı mevcut değildir.

Tiyatro temsilindeki bir bedensel hareket hukuka aykırılık teşkil ediyorsa oyunun bir ses ve görüntü taşıyıcısına kaydı halinde, bu kayıttaki icranın ıspat dışındaki bir amaçla kullanılması fıkra kapsamı dışındadır.⁸⁰

Devlet tarafından kullanılmanın ön şartı eserin veya icranın umuma arz edilmiş olmasıdır. Umuma arz edilmemiş icralardan bahsi geçen amaçlarla faydalanılamaz.⁸¹

⁷⁹ AYİTER,N., s.168

⁸⁰ YARSUVAT,D., s.159

⁸¹TEKİNALP,Ü., ,s.172

2) Eserin Kamu Düzeni Amacıyla Kazanç Amacı Gdlmeksizin İcrası (FSEK m.80/2.7.1 ve KHY m.24/g)

İcracı sanatçının eseri kazanç amacı gütmeksizin, icra ettiği durumlarda başkaları bu icradan yararlanmakta özgürdür. Kanserli çocuklar için ücretsiz konser veren icracı sanatçının icrasının tespiti, çoğaltılması ve yayımı halinde icracı sanatçıya ücret ödenmez, izni alınmaz.

Kanundaki ve yönetmelikteki ilgili bentte bahsi geçen “kamu düzeni” teriminin yanlış kullanıldığı kanaatindeyiz. Zira kamu düzeni, toplumun bütününün mutlak menfaatinin bulunduğu kamu dinginliği, güvenliği ve sağlığı öğelerinde somutlaşan olağan düzenidir. Kamu düzeni kavramını şu  özelik niteler; maddi olması, kamusal ve sınırlı (dirlik, güvenlik ve sağlık) anlamındadır.⁸²

Düşkünler yararına eser icra edilmemesi kamu düzenini bozmayacağı gibi, icra edilmesi “kamunun dirlik ve sağlığına” değil olsa olsa “kamunun manevi yararına ilişkindir”.

III. İCRACI SANATÇININ HAKLARININ TOPLUM YARARI İÇİN SINIRLANDIRILMASI

Toplum yararı toplumun genel, ortak iyiliğini, toplumun maddi ve zorunlu gereksinmelerini, inanç ve duygu gereklerini içine alan bir kavramdır.⁸³ Bu kavrama dahil olan haberleşme, bilim, eğitim-ğretim, zorunlu toplumsal gereksinimler olmakla, icracı sanatçının icra üzerindeki bireysel mutlak hakları hakkında meşru birer sınırlanma nedeni teşkil eder. Amatan sapmamak şartıyla bu hallerde icradan yararlanmak serbesttir.

⁸² KABOĞLU,İ., **zgrlkler Hukuku**, İstanbul, 1994, s.56

⁸³ KELEş,R., **Kent ve Siyaset zerine Yazılar**, İstanbul, 1993, s.97

1) Haberleşme Hürriyeti Amacıyla Sınırlamalar

a) Söz ve Nutuk İcracılarının Haklarının Haber ve Bilgi Verme Amacıyla Sınırlanması

FSEK m.80/2.7.4 atfı ile FSEK 32'de düzenlenen sınırlama kıyasen komşu haklar kapsamında icracı sanatçılar hakkında da uygulanacaktır.

FSEK m.32'ye göre; Büyük Millet Meclisinde, diğer resmi meclis ve kongrelerde, mahkemelerde, umumi toplantılarda söylenen söz ve nutukların, haber ve bilgi verme amacıyla çoğaltılması, umumi mahallerde okunması veya radyo veya başka bir yolla yayınlanması serbesttir. KHY m. 24/d de buna yakın bir hükümdür.

Söz veya nutkun ait olduğu kişi tarafından değil de bir başkası tarafından dile getirilmesi durumunda bu hüküm kıyasen icracı sanatçılara uygulanır. Örneğin Başbakan'a ait bir nutkun sözcüsü tarafından okunması gibi. İşte böyle bir durumda yayın kuruluşları haber amacıyla nutkun bir kısmını izinsiz yayınlatabilir. Keza bir fonogram yapımcısının ilk tespitini yaptığı nutkun izinsiz çoğaltılıp yayılması meşru olacaktır.

Hükümün uygulanmasının ön koşulu, icranın Devlet veya toplum hayatında önemli olan, katılımcı ve konu bakımından gizli⁸⁴ veya sınırlı olmayan toplantıda gerçekleşmiş olmasıdır.

Bahsi geçen sınırlamanın en önemli koşulu çoğaltma, umumi mahalde okuma veya yayımın haber veya bilgi verme amacıyla yapılması gereğidir. Bunun doğal sonucu olarak, çoğaltma, temsil, yayın ve yaymanın içeriği söz ve ya nutkun özetinden ibaret olmalıdır. Özeti aşan uzunluktaki kullanımlar sınırlama sınırını aşar, icracının haklarına tecavüz oluşturur.

KHY m. 24/d düzenlemesine göre, icra edilen söz veya nutkun konusunun güncel olmalıdır ki, bunların kullanımları icracı sanatçı haklarına tecavüze dönüşmesin. Güncel olmayan eski bir nutuk icrasının politik amaçlarla tekrar yayınlanması ihlal teşkil eder. FSEK M. 32/2 hükmü kıyasen icracılara

uygulandığıda, hadisenin mahiyeti ve vaziyetin icabı gerektirmediği hallerde söz veya nutuk icracısının ismi zikredilmeyebileceği sonucuna varılır. Bu durum icracının manevi hakkına getirilecek sınırlama olarak istisnai bir durum teşkil eder.

Bu söz ve nutukları birinci fıkrada zikredilenden başka bir maksatla çoğaltmak veya diğer bir suretle yaymak eser sahibine aittir

b) Yayın Kuruluşlarının İcraları Haber Verme ve Bilgilendirme Amaçlı Kullanımı (KHY m. 24/e)

Haber ve verme amacıyla, radyo ve televizyon kuruluşlarının icraları, icracı sanatçıdan izin almadan veya kendisine ücret ödemededen kullanmaları serbesttir. Burada sınırlanan icracı sanatçının yayın hakkıdır.⁸⁵

Bir konserden veya tiyatro oyunundan kısa bir bölümün yayınlanması icracı lehine hak doğurmaz. Yayının amacı haber ve bilgi vermeyi aştıysa icracının hakkı ihlal edilmiş olur.Örneğin tiyatro oyununun tamamına yakınının yayınlandığı durumda, yayının haber ve bilgi verme amaçlı olduğu kabul edilemeyeceğinden, bu durumda oyuncuların haklarının ihlali sonucu doğar.⁸⁶

IV- BİLİMDEN DOĞAN SINIRLAMALAR

1) İktibas Serbestisi Sınırlanması

FSEK m.80/2.7.4 atfı ile FSEK 35'de düzenlenen sınırlama kıyasen komşu haklar kapsamında icracı sanatçılar hakkında da uygulanacaktır.

Yalnızca m.35/2' de yer alan düzenleme icra faaliyetinin doğasına uyar. Bu hükme göre, bilimsel ve kültürel amaçla olmak şartıyla; yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması serbesttir. Diğer fıkralardaki serbesti güzel sanat eserleri ve edebi eserlerdeki sözlere ilişkin olduğundan çalışma konumuz dışındadır.

⁸⁵ ARKAN,A.,268

⁸⁶ DURAL,A, **İcraçı Sanatçının Hakları ve Korunması**, İstanbul,1998(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s.48

FSEK m. 35/sona göre; iktibas belirgin olmalı, eser ve icra sahibinin adları, eserin adı ve iktibasa konu olan bölümü açıkça belirtilmelidir.

2) Analizler

KHY m.24/c, eserin tanıtımı ya da bilimsel araştırmalar amacıyla yapılan analizler ve kısa tespitler için komşu hak sahiplerinden izin alınması gerekmediği belirtilmiştir. Analiz, tahlil, çözümlleme anlamını taşır.

3) Bilimsel Araştırma Amacıyla Yapılan İcralar

FSEK 80/2.7.1 uyarınca, fikir ve sanat eserlerinin, eğitim-öğretim amacıyla kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı serbesttir. KHY 24/g de aynı yöndedir. Örneğin bir müzik eseri sahibinin eserlerinin incelenmesi konulu bilimsel bir oturumda, eserin icrası serbesttir. Bu koşullarda dahi kazanç elde etme maksadı var ise, örneğin oturuma katılmak ücretli ise izin alınması gerekir.

V- EĞİTİM ÖĞRETİM AMACIYLA YAPILAN SINIRLAMALAR

FSEK 80/2.7.1 uyarınca, fikir ve sanat eserlerinin, eğitim-öğretim amacıyla kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı serbesttir.

VI- KİŞİSEL KULLANMA AMACIYLA GETİRİLEN SINIRLAMALAR

1) Çoğaltma Hakkının Sınırlanması

Sanat eserleri ile radyo-televizyon programlarının yayınlanma ve kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması serbesttir.(FSEK 80/2.7.2).Ayrıca, çoğaltmanın ortak kullanım amacı gütmemesi gerekmektedir. Böylelikle fertlerin toplumsal değerler olan fikri üründen yararlanabilmesi temin edilir. Kişisel çoğaltma kişinin kendisi için çoğaltması anlamına gelmez. Kar amacı gütmedikten sonra ve yayn yapmadıktan sonra, eş dost çevresine vermek için çoğaltım yapmak serbesttir.

P2P denen müzik değişim sistemi sınırlama kapsamında değildir. Bu sistemde kişi bilgisayarının hafızasında hazır tuttuğu müzik eserlerini başkalarının kullanımına ve çoğaltımına açık tutmaktadır. Bunun kişisel kullanım amaçlı çoğaltma olduğu kabul edilemez. Zira bu yöntemle icraya ulaşabilecek çevre eş- dost çevresi sayılamayacak genişliktedir.⁸⁷

2)Aile Çevresinde Gerçekleştirilen Özel ve Ücretsiz İcralar

Aile çevresinde gerçekteştirilen özel ve ücretsiz icralar için izin alınmasının gerekli olmadığı KHY m.24/a'da belirtilmiştir.

3) İcranın Şeref, İtibar ve Kişilik Haklarını Zedelemeyen, Türünün Kurallarına Uyan Parodi ve Karikatürlerde Kullanılması (KHY 24/f)

İcranın ve karikatürün doğası nedeniyle icranın karikatürde kullanıldığı bir durum düşünülemez.

İcranın parodilerde kullanılabilmesinin icracı sanatçı haklarına tecavüz oluşturmaması için ise iki şartın bir arada bulunması gerekir. Öncelikle icranın parodide kullanım şeklinin icracı sanatçının kişilik haklarını zedelememesi gerekir. İcranın parodide hayvan tarafından gerçekteştirilmesi icracı sanatçının kişilik haklarını zedeleyici bir kullanımdır. Parodinin türünün kurallarına uygun olması ise güldürü amacı gütmesi ve icraya parodide verilen yerin, asil icraya rakip olacak kadar fazla olmaması anlamına gelir.⁸⁸ KHY m. 24/f Fransız FSEK m.211/3-f.4'den esinlenerek düzenlendięinden⁸⁹, madde uygunsuz şekilde, eser sahipleri hakkında da geçerli olacak kapsamda düzenlemiştir.⁹⁰

4) Radyo-Televizyon Kuruluşlarının Kendi Olanaklarıyla Kendi Yayınları İçin Yaptıkları Geçici Tespitler

Geçici tespitten kasıt, yayın kuruluşunun naklen yayın için izin aldığı, ancak herhangi bir nedenle naklen yayınlamamayı tercih ettikleri icrayı daha sonra

⁸⁷ ARKAN, A.,s.255

⁸⁸ DURAL,A,s.60

⁸⁹ DURAL,A,s.59

⁹⁰ ARKAN,A.,269

yayınlamak üzere kaydetmesi halidir. Naklen yayın için alınan izinden sonra bir de kayıt için izin alınması gerekmez. (FSEK 80/2.7.3).

Kuruluşun bu sınırlama dan yararlanması için kaydı bizzat kendi olanaklarıyla yapmış olması, yani başka kuruluştan elde etmemiş olması gerekir. Keza başka kuruluşu da devredemez. Bu kayıtlar yayında kullanıldıktan sonra ortadan kaldırılmalıdır.

VII-DEVLETİN İCRADAN FAYDALANMA YETKİSİ VE İCRANIN KAMUYA MAL EDİLMESİ

1) Genel Olarak

FSEK m.80/2.7.4'ün FSEK m.46 (devletin yararlanma hakkı) ve m.47'ye(yaptığı atıf ile devletin kamulaştırma ve faydalanma yetkisinin icracı sanatçının haklarını sınırlaması, bu yetkilerin eser üzerindeki haklara dokunmaksızın sadece ülke kültürü için önemli bir icra sanatçısının icrasına dair mali haklarını da kullanılabileceğini ifade eder.⁹¹

2) Devletin İcradan Faydalanma Yetkisi

Çoğaltma ve yayımı icracı sanatçı tarafından yasaklanmamış şiir icralarının yer aldığı ses taşıyıcısının umumi kütüphaneye verilmişse ve bunlar aynı zamanda da yayımlanmamışsa, eser ve icra koruma sürelerinin dolması hainde devletin yararlanması imkanı doğar. Pratikte zor rastlanacak bir durumdur. Devletin yararlanma hakkı doğduğu takdirde, yararlanmak isteyenlerin izin alacağı mercii ve ödeyecekleri ücret tüzükle belirlenmiştir.⁹²

3) Kamuya Mal Etme

FSEK m.47 uyarınca, bir kararname ile memleket kültürü için önemi haiz görülen bir eser üzerindeki mali haklardan faydalanma salahiyeti, hak sahiplerine

⁹¹ DURAL,A., s.62

⁹² RG. 16.10.1986,19253

münasip bir bedel ödenmesi suretiyle koruma süresinin bitiminden önce kamuya mal edilebilir.

Bu hususta karar verilebilmesi için eserin Türkiye'de veya Türkiye dışında Türk vatandaşları tarafından vücuda getirilmiş olması ve aynı zamanda yayımlanmış eser nüshalarının iki yıldan beri tükenmiş bulunması ve hak sahibinin uygun bir süre içinde eserin yeni baskısını yapmayacağını tespit edilmesi gerekir.

Bu kararnamede:

1. Eser ve sahibinin adı;
2. Müktesep hakları ihlal edilen kimselere ödenecek bedel;
3. Mali hakları kullanacak makam veya müessese;
4. Verilen bedelin itfasından sonra elde edilecek safi karın hangi kültürel gayelere tahsis edileceği; yazılır.

Bu hükmün icralar hakkında kıyasen uygulanmasına, memleket kültürü için önemli olan örneğin kahramanlık temasını içeren şiir veya tarihi zaferlerle ilgili marş icrası konu edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM:

İCRACI SANATÇININ HAKLARININ DEVİR VE İNTİKALİ

Bu konuda icracı sanatçılar veya bağlantılı hak sahiplerine dair özel düzenleme yoktur. KHY m. 23 ise eser sahiplerinin haklarının devir ve intikaline dair genel hükümlerin kıyasen uygulanacağını hükme bağlamıştır.

Ş1 İCRACI SANATÇININ HAKLARININ SAĞLARARASI İŞLEMLERE KONU OLMASI

FSEK bu konuda düzenleme içermemektedir. KHY m. 23 ise eser sahibi haklarının devri hükümleri ve genel hükümlerinin kıyasen uygulanacağını ifade etmiştir.

I-MANEVİ HAKLAR YÖNÜNDEN

FSEK m. 19 kıyasen uygulandığında icracı sanatçının manevi haklarının devredilemeyeceği ancak bu hakların kullanılmasını devredebilecekleri sonucuna varılır.

II-MALİ HAKLAR YÖNÜNDEN

1) Genel Olarak

FSEK m 80/A-5 hükmündeki “ İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.” Hükmü sınırlayıcı değil örnekleyici bir hükümdür. İcracı sanatçı belli hallerde sadece meslek kuruluşuna, sair hallerde ise herhangi birine devre yetkilidir. Meslek birliği ikinci durumda devralanın hakları kullanımını denetleyecektir.

2) Türleri

a)Devir

KHY m. 23 atfı ile kıyasen uygulanacak FSEK m. 48/1 uyarınca icracı sanatçılar mali haklarına bedelli veya bedelsiz, süreli veya süresiz, sınırlı içerikte veya sınırsız kendi mal varlığından çıkararak devredebilir.

İşlemin hukuki niteliği alacağın temlik gibi soyut bir tasarruf işlemi olduğundan dayandığı hukuki sebebin gösterilmesi gerekmez. Bunun sebebi FSEK m. 53'e göre mali hakkı devralana karşı hakkın varlığını BK. M. 169 ve 171 uyarınca tekeffül etmesidir. Bununla birlikte sebep geçersiz ise BK 61 hükümleri uygulanır.⁹³

Mali hak icracı sanatçı veya mirasçısından devralınmışsa asli iktisap; bu kişilerden aslen iktisap eden birinden devralınmışsa devren iktisap söz konusu olur. Devren iktisap söz konusu olduğunda icracı sanatçı veya mirasçısının yazılı izin veya icazeti gerekir.

Bunun nedeni icracı sanatçı ile icra arasındaki bağın, mali hakların devri ile kesilmemesi, devre rağmen manevi hakların devam etmesidir. Örneğin bir yapımcının icracı sanatçıdan devraldığı hakları başka bir yapımcıya devretmesi halinde, bu kimse icranın tespitini manipüle edip piyasaya sürebilir. Bu gibi ihlalleri engellemek için Kanun, mali hakkı aslen iktisap eden bir kimsenin bunu serbestçe başkasına devretmesini uygun görmemiş, bu devri icracı sanatçı veya mirasçılarının muvafakatine tabi tutmuştur

b)Devir Taahhüdü

KHY m. 23 atfı ile kıyasen uygulanacak FSEK m. 50/1 e göre hakkı devretmek yerine devir taahhüdünde bulunabilir. Bu durumda hak devralanın malvarlığına geçmez. Devralan devredene karşı hakkın kendisine geçirilmesi konusunda talep hakkı elde eder.⁹⁴

⁹³ AYİTER s.206 207

⁹⁴ DURAL, A. S. 79

Devir taahhüdüne henüz yapılmamış icralar da konu edilebilir. Ancak bu halde ihbar tarihinden bir yıl sonra hüküm ifade etmek üzere taraflar sözleşmeyi feshedebilecektir.

Devir taahhüdünün infisah edeceği haller FSEK m. 50/3'de fikri ürünün tamamlanmasından önce hak sahibinin ölmesi, kabiliyetini kaybetmesi ve kusursuz imkansızlık olarak belirtilmiştir.

İleride çıkacak mevzuatla hakların içeriklerinin veya koruma sürelerinin genişletilmesinden doğacak yetkilerden vazgeçmeyi veya bunları da devretmeyi konu eden sözleşmeler geçersizdir.⁹⁵

c) Ruhsat (Lisans)

KHY m. 23 atfı ile kıyasen uygulanacak FSEK m. 48/2'ye göre icracı sanatçı hakkı malvarlığından çıkarmaksızın sadece kullanım yetkisini devretme imkanına sahiptir. Bu imkanı ruhsat yolu ile kullanır.

Ruhsatlar ikiye ayrılır: icracı sanatçı aynı ruhsatı başkasına da verebiliyorsa basit ruhsat; veremiyorsa tam ruhsat söz konusudur.

3) Şekil

Mali haklara ilişkin sözleşmelerin yazılı şekle tabii olduğu ve kapsamı istenen mali hakların tek tek belirtilmesi gerektiğini FSEK m. 52 açıkça ortaya koymuştur.⁹⁶ Öyle ki "haklarımın tümünü devrettim" şeklindeki mutlak ve genel bir yazılı taahhüdün dahi geçerli sayılmayacağına dair Yargıtay kararları mevcuttur.⁹⁷

4) Cayma Hakkı

Mali hakkın devrinden veya lisanstan sonra devralan ya da lisans alan kişi, kararlaştırılan zamanda veya uygun bir süre içinde mali hakları kullanmazsa, eser sahibinin cayma hakkı vardır (FSEK m. 58). Cayma hakkının manevi niteliği de

⁹⁵ TEKİNALP 15-23

⁹⁶ SULKU, C., **Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, 2004, s.133

⁹⁷ PİROĞLU, Ü., **Hukuk Kurultayı 2000, Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku**, Ankara, 2000, s.562 - ARKAN, A., s. 52

bulunmaktadır. Bununla birlikte cayma hakkından faydalanabilmek için üç şartın aynı anda gerçekleşmesi gerekir: i) Eser sahibinden mali bir hakkı veya lisansı iktisap eden kişi, bu hak veya lisansı hiç yada gereği gibi kullanmamış olmalıdır. ii) Karalaştırılan süre veya icabı hale göre uygun bir süre geçmelidir. iii) Eser sahibinin hakları esaslı surette ihlal edilmiş, yani eser sahibi bundan zarar görmelidir.⁹⁸

Cayma hakkının kullanımı için kusur aranmaz. Taraflar kusurlu bulunmasa da bu hak kullanılabilir. Kusur varsa, ayrıca BK m. 41 ve devamı hükümlerine de dayanmak mümkündür. Eser sahibinin kusuru halinde ise cayma hakkı kullanılamaz.

Eser sahibinin, söz konusu haktan sözleşmeyle vazgeçmesi mümkün değildir (FSEK m.58/V).

Cayma hakkının kullanılması bazı şekil şartlarına bağlanmıştır. Bu hakkını kullanmak isteyen eser sahibi, sözleşmede öngörülen edimlerini yerine getirmesi için karşı tarafa noter aracılığıyla bildirimde bulunarak uygun bir süre vermelidir. Kanunda gösterilen hallerde süre vermeye gerek yoktur. Verilen süre sonuçsuz kalırsa ya da süre verilmesine gerek yoksa noter aracılığıyla yapılacak ihbar ile cayma gerçekleşir.⁹⁹

KHY m 23'e göre komşu hak sahipleri hakkında da kıyasen uygulanacak FSEK m.58

5) Hakkın Sahibine Dönmesi

FSEK 59 mali haklar için verilen izin son bulmasını düzenlemiştir. Kıyasen uygulanacak hükme göre, devir veya ruhsat işleminin son bulması vadeye bağlanmış veya izin belli bir amaca yönelik verilip de bu amacın ortadan kalkması üzerine son bulur ve kendiliğinden hak sahibinin veya mirasçısının malvarlığına döner.

⁹⁸ SULUK, C., **Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, 2004, s.136

⁹⁹SULUK, C., s.136

6) Mali Haklardan Feragat

FSEK m.60 icracı sanatçılar bakımından da kıyasen uygulanır. Mali haklar kısmen veya tamamen feragat konu olabilir. İcracı sanatçının tek taraflı, şekle bağlı irade beyanı ile gerçekleşen tasarruf işlemidir. Manevi haklardan ise feragat mümkün değildir.

Yalnızca icracı sanatçı veya mirasçuları feragat edebilir. Devrolunmuş haktan feragat edilemez. Feragat kamu yararına yönelik ve manevi yanı baskın özellikte olduğundan, devralanın de feragat etmesi mümkün değildir. Lisans verildi ise feragat mümkün olmakla birlikte, icracı sanatçı sözleşmeye aykırı davrandığından, borçlar hukuku yaptırımlarıyla karşı karşıya kalır. Lisans alan feragat neticesinde üçüncü kişilere hak iddia edemez.¹⁰⁰

Feragat işlemi resmi şekle bağlıdır. Noterce düzenlenen senedin Resmi Gazetede yayınlanmasıyla şekil şartı tamamlanmış olur.¹⁰¹

ŞİCRACI SANATÇININ HAKLARININ ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARA VEYA MİRASA KONU OLMASI

KHY komşu hakların devir ve intikali hakkında FSEK'nun genel hükümlerine atıf yaptığından, ölümün mali haklara etkisi FSEK m. 19'da, manevi haklara etkisi ise m. 63'te düzenlenmiştir.

I-MANEVİ HAKLAR YÖNÜNDEN

İcracı sanatçı manevi haklarının kullanılış tarzını tespit etmemiş veya başkasına bırakmamışsa, bu hakları mirasa konu olmaz; ancak icracı sanatçı ölümünden önce vasiyeti yerine getirme görevlisi tayin etmişse onun tarafından, etmemişse ise FSEK m 19 'da sayılan kişilerce kullanılır. Bu halde hakkın kullanımı, sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mahsup mirasçılarına, ana - babasına,

¹⁰⁰ ARKAN,A.,s.238-239

¹⁰¹ EREL,Ş.N., s.900

kardeşlerine aittir. Bu kişilerden hakkında MK'nda düzenlenen mirastan çıkarma veya yoksunluk sebebi olan varsa sıralamada o kişi yok sayılır.¹⁰²

II-MALİ HAKLAR YÖNÜNDEN

FSEK m. 63 mali hakların miras yolu ile intikal edeceğini ve mali haklar hakkında ölüme bağlı tasarruflar yapılabileceğini hükme bağlamıştır.

Böylece manevi haklardan farklı olarak mali haklar icracı sanatçının ölümü halinde terekeye dahil olurlar. Mahfuz hisseli mirasçılarının mahfuz hisselerini ihlal etmemek şartı ile vasiyet ve miras sözleşmesine konu olabilirler. İcracı sanatçı mirasçı nasp etmişse bu kimse diğer kanuni mirasçılarla birlikte mali hakları iktisap eder. Mali haklarının biri veya birkaçı için muayyen mal vasiyetinde bulunmuşsa lehine vasiyette bulunulan, icracı sanatçının ölümü anında bu mali hakları iktisap edemez. Bu durumda mirasçılarının söz konusu mali hakların kendisine devrini talep edebilir. Mali haklar birden fazla mirasçıya intikal etmişse, mirasçılar bu haklar üzerinde iştirak halinde hak sahibi olur.

FSEK m. 65 icracı sanatçının mirasçılarının oluşturduğu miras şirketi hakkında özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre MK. 581 uyarınca icracı sanatçının mirasçılarının oluşturduğu miras şirketine bir temsilci atandığı takdirde, bu temsilci, mali haklar üzerinde tasarrufta bulunabilmek için diğer mirasçılarının kararını almaya mecburdur. Halbuki miras şirketine atanan temsilci terekeye giren diğer mallar üzerinde tek başına tasarrufta bulunabilir. Kanun, temsilcinin bu yetkisini kısıtlamıştır. Mali bir hak üzerinde tasarruf edebilmek için iştirak halinde hak sahipliğinin gereği olarak tüm mirasçılarının oybirliği gerekmektedir

¹⁰² ARKAN,A.,s.240

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
İCRACI SANATÇININ HAKLARININ İHLALİ HALİNDE
UYGULANACAK YAPTIRIMLAR

Diğer bağlantılı haklarda olduğu gibi, icracı sanatçının haklarının ihlali halinde hak sahibinin, aynen eser sahibi gibi tecavüzün men'i ,ref'i ve tazminat davası açabilmesi hükme bağlanmıştır.

§1 İCRADAN DOĞAN HAKLARIN DAVA YOLU İLE KORUNMASI

I.GENEL OLARAK

FSEK, komşu hak sahiplerinin korunması için gerekli olan davalar bakımından eserin korunmasına ilişkin hükümlere yollama yapmaktadır. Buna göre “komşu hak sahipleri de eser sahipleri gibi tecavüzün ref'i, tecavüzün men'i ve tazminat davası haklarından faydalanabilirler” (FSEK m. 80 f.10). FSEK m. 66 vd. Maddelerinde düzenlenen bu davalar tecavüzün, eser sahibinin mali veya manevi haklarına yönelmesine göre ayrı ayrı talepler öngörmektedirler. Söz konusu bu talepler mali ve manevi hakların çeşitli ihlal ihtimallerine göre ayrı ayrı düzenlenmişlerdir. Kanunun benimsemiş olduğu bu kazuistik yöntem takdire fazla yer bırakmamaktadır.¹⁰³ Bu sisteme göre icracı sanatçılar, adlarının belirtilmesi haklarının ihlali karşısında m.67 f.2,icrada doğan hakların kişilik haklarına aykırı olarak kullanılması halinde m. 67 f.3, mali hakların ihlali karşısında m. 68 uyarınca tecavüzün ref'i davası veya tecavüz tehlikesi mevcutsa m. 69 uyarınca tecavüzün men'i davası açabilirler. Bunun yanında, şartları varsa m. 70 uyarınca tazminat talep edebilirler. Tazminat davası, tecavüzün ref'i ve men'i davalarıyla birlikte de açılabilir

II.TECAVÜZÜN REF'İ DAVASI

Tecavüzün ref'i davası başlamış ve devam etmekte olan bir tecavüzün ortadan kaldırılması amacı ile açılır. Eğer tecavüz sona ermişse, davanın konusu ortadan kalktığı için bu dava açılmaz.bu durumda açılacak dava, tecavüz edenin kusuru varsa tazminat davasıdır.¹⁰⁴

¹⁰³AYİTER,N., , s 253

¹⁰⁴, AYİTER,N.,s 253-254

Tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi için söz konusu tecavüzün hukuka aykırı olması yeterlidir. Tecavüz edenin kusuru aranmaz (FSEK m. 66 f. 3). FSEK m. 66 f. 4, mahkemenin, tecavüz edenin kusurunun olup olmadığını, varsa bunu ağırlığını takdir ederek tecavüzün ref'i için gerekli olan tedbirlerin alınmasına karar vereceğini belirtmektedir. EREL¹⁰⁵ mahkemenin tecavüz edenin kusurunun olup olmadığını tespit etmesinin, tecavüzün ref'i davası açısından değil, çoğu kez bu dava ile açılacak olan tazminat davası için önemli olduğunu ifade etmektedir. Hem maddenin lafzına göre, hem de m. 68 ili birlikte değerlendirildiğinde, özellikle 4110 sayılı kanun ile FSEK m. 68'de yapılan değişiklikten sonra FSEK m. 66 f.4'ün bu şekilde yorumlanması doğru değildir. FSEK m. 68, tecavüzün ref'i davasında, mali hakları, kendisinden izin alınmadan kullanılmak sureti ile ihlal edilen kimseye, kendisinden izin alınmasaydı mutad bedelin en çok %50 fazlasını talep etmek imkanı öngörüyordu. Bu bedeli talep edebilmek için ise tecavüz edenin söz konusu maddenin 5. fıkrasına göre kusurlu olması gerekmektedir. Ancak 4110 sayılı kanunla maddeden, kusur şartını öngören 5. fıkra çıkarılmış ve %50'lik oran artırılarak rayiç bedelin 3 katı olarak düzenlenmiştir. Bu değişiklikten sonra mahkemenin tecavüz edenin kusurunu tespit etmesinin amacı, maddede belirtildiği gibi gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik olacaktır. Tecavüz edenin kusurunun olup olmamasına, kusuru varsa bunun ağırlığına göre mahkemenin alacağı tedbirlerin mahiyeti de değişecektir. Söz konusu hükmü bu şekilde yorumlamak gerekir.

Tecavüzün mali ya da manevi haklara yönelik olması davanın niteliğini değiştirmez. Ancak saldırılan menfaate göre ileri sürülecek talepler farklı olur.¹⁰⁶

1)DAVANIN TARAFLARI

a)Davacı

Manevi hakların tecavüze uğraması halinde dava açma hakkı icracı sanatçıya aittir. Mali hakların koruma süresi dolmuş olsa bile icracı sanatçı manevi haklarına bir tecavüz vuku bulduğunda dava açabilir. İcracı sanatçı manevi haklarını kullanması

¹⁰⁵ ERELs. 248

¹⁰⁶ AYİTER,N., s. 254

için başka bir kimseye yetki vermişse bu kişi de tecavüzün ref'i davasını açabilir.¹⁰⁷ İcracı sanatçının ölümünden sonra ise dava açma hakkı FSEK m.19 f. 1'de sayılan kimselere geçer. Kural olarak mali hakkı devralanların, manevi haklara tecavüz sebebi ile tecavüzün ref'i davası açma hakları yoktur. Bu kuralın istisnası FSEK m.19 f.3'de düzenlenmiştir. Buna göre mali bir hakkı devralan kimse, meşru menfaatlerini ispat etmek şartı ile, icracı sanatçının veya FSEK m.19 f.1'de sayılan kimselerin dava açmaması durumunda dava açabilir. Mali hak sahiplerinin manevi haklara yapılan tecavüz sebebi ile dava açabilmeleri için öncelikle icracı sanatçıya veya FSEK m. 19 f. 1'de sayılan kimselere ihtarda bulunmaları gerekir.¹⁰⁸

Mali haklara yapılan tecavüzlerde davacı sıfatı icracı sanatçıya aittir. İcracı sanatçı koruma süresi dolmadan ölmüşse dava açma hakkı mirasçılara geçer. İcracı sanatçı veya ölümü halinde mirasçıları mali hakkı devretmişlerse, davacı sıfatı, hakkı devralana geçer. Devralan, icracı sanatçı tarafından yapılan tecavüzlere karşı dahi dava açabilir.¹⁰⁹ Ancak bazı hallerde icracı sanatçı mali hakkını devretmiş olsa bile davacı sıfatını haiz olabilir. Bu konuda şöyle bir örnek verilebilir: icracı sanatçı icrasından doğan tüm haklarını tespitini çoğaltılmış kopyalarının satışından elde edilen gelirin bir kısmı karşılığı yapımcıya devretmiş ve yapımcı da icranın tespitini çoğaltarak piyasaya sürmüştür. Piyasaya sürülen bu kopyalar daha sonra korsan olarak çoğaltılmış ve böylece icranın satışından elde edilen gelirden bir kayıp meydana gelmiştir. Bu halde hem yapımcı hem de icracı sanatçı bir gelir kaybına uğramaktadır. Buna karşı yapımcı, icrayı korsan olarak çoğaltanlara karşı dava açmamaktadır. Bu durumda icracı sanatçı yapımcıya dava açması için ihtarda bulunmalı, bu ihtarın sonuçsuz kalması durumunda tecavüzde bulunana karşı tecavüzün ref'i davası açabilmelidir.

Kısımlara ayrılabilen eserlerin icrasında, icracı sanatçı kendi icra ettiği kısım için tecavüzün ref'i davası açabilir. Eserlerin bütününe ilişkin tecavüzlerde her icracı diğerlerini temsilen dava açabilir.

¹⁰⁷ AYİTER,N.,s. 254

¹⁰⁸EREL,Ş.N s. 249

¹⁰⁹AYİTER,N.,, s.254. Böyle bir durumda devralanın icracı sanatçı ile arasındaki sözleşmeye dayanan bir dava açması da mümkündür.

İcra bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından icra edilmişse şefin, sanatkarın veya grup bir müteşebbis tarafından tutulmuşsa müteşebbisin de dava açma hakkı vardır.¹¹⁰

b) Davalı

Tecavüzün ref'i davasında davalı, mali veya manevi haklara devam etmekte olan tecavüzü gerçekleştirendir. FSEK m. 66 f.2'ye göre mali veya manevi haklara tecavüz eden, bir işletmenin müstahdemi veya temsilcisi ise bu kimselerin yanında işletme sahibine veya tüzel kişiye de dava açılabilir. Bu hüküm BK m. 55 'in özel bir uygulamasıdır.¹¹¹ Tecavüzün ref'i davasının açılabilmesi için tecavüz edenin kusuru aranmaz. Buna karşılık tecavüz eden kusurlu ise tecavüzün ref'i davasından ayrı olarak veya bu dava ile birlikte tazminat davası açılabilir.

2)İLERİ SÜRÜLEBİLECEK TALEPLER

Tecavüzün ref 'i davasının konusu, devam etmekte olan ve yapmak veya yapmamak şeklinde görülen tecavüzün ortadan kaldırılmasıdır.¹¹²Birinci halde tespit edilen icranın teknik olarak manipülasyona uğramış nüshalarının piyasaya sürülmesi, ikinci halde icranın çoğaltılmış kopyalarında icracı sanatçının isminin belirtilmemesi hali örnek olarak gösterilebilir.

FSEK m. 67 manevi haklara, m. 68 ise mali haklara yapılan tecavüzlerde uygulanacak hükümler düzenlenmiştir.

a)Manevi Haklara Yapılan Tecavüz Halinde

İcra sanatçıların FSEK m. 80 f.8'de düzenlenen işaret, resim ve ses tekrarına yarayan aletlerde adlarının belirtilmesini isteme hakkının ihlali halinde FSEK m. 67 f. 2'nin uygulanması söz konusu olacaktır. Buna göre işaret, resim ve ses tekrarına yarayan araçlara icracı sanatçının ismi konulmamış veya yanlış konulmuş ya da konulan ad iltibasa imkan verecek nitelikte ise, tecavüz eden bu araçlara icracı sanatçının adını doğru bir şekilde koymaya mecburdur. İcra sanatçı

¹¹⁰ EREL,Ş.N s. 249

¹¹²AYİTER,N., s. 256; EREL,Ş.N s. 252.

hükmün en az üç gazetede ilan edilmesini talep edebilir. Adın düzeltilmesi için yapılacak masraflar ve hükmün ilanının talep edilmesi halinde ilan masrafları tecavüz edene aittir.

İcracı sanatçının rızası hilafına adının ses ve görüntü tekrarına yarayan araçlara konulması durumunda da tecavüzün ref'i açılabilir. Ancak bu dava açılabilmesi çoğaltılmış nüshaların yayımlanması şartlarına bağlanmıştır.(FSEK m. 67 f.1 c.2)

İcracı sanatçının icrasının yayınlandığı radyo veya televizyon yayınında, icracı sanatçının adının belirtilmemesi halinde tecavüzün ref'i davası açılmaz; zira bu halde tecavüz sona ermiştir; açılacak dava tazminat davasıdır. İcranın yayınlandığı programın tekrar yayını söz konusu ise veya söz konusu yayın birkaç bölümden oluşuyorsa o takdirde tecavüzün vuku bulmasına tekrar engel olmak için tecavüzün men'i davası açılması söz konusu olacaktır.

Nutukların yayımında, eğitim ve öğretim amacı ile seçme ve toplama eserlerin vücuda getirilmesinde ve iktibas serbestisinde aracı sanatçının adı veya iktibasın yapıldığı kaynak hiç veya gereği gibi gösterilmemişse bu taktirde de icracı sanatçı, isminin veya kaynağın çoğaltılmış nüshalar üzerinde gereği gibi belirtilmesini ve hükmün en az üç gazetede ilanını talep edebilir. Bu taktirde bu işlemler için yapılacak masraflar tecavüzde bulunan tarafından karşılanır.(FSEK m. 67 f.3)

İcranın tespiti üzerinde, icranın niteliğini ve estetik özelliğini bozan teknik değişiklikler yapılması veya icracı sanatçının verdiği izin kapsamı dışında teknik değişikliklerin yapılması halinde icracı sanatçı FSEK m. 67 f.4 b.1 uyarınca tecavüzün ref'i davası açabilir. Bu durumda icracı sanatçı, icranın tespitinin değiştirilmiş şekilde çoğaltılmasının, yayım ve temsilinin, radyo ve televizyondan yayınlanmasının yasaklanmasını ve tecavüz edenin, değişikliğin yer aldığı çoğaltılmış nüshaları düzeltilmesini veya eski hale getirmesini talep edebilir. Eğer söz konusu değişiklik, radyo ve televizyon yayını sırasında yapılmışsa, icrayı değiştirilmiş şekilde yayınlayan bütün radyo ve televizyon kuruluşlarından, değişikliğin radyo ve televizyondan yapılacak ilan yolu ile düzeltilmesi talep edilebilir. Ancak icranın değiştirilmiş şeklinin radyo ve televizyondan yayınlanması halinde tecavüz

gerçekleşmiş ve bitmiş olacağından bu halde tecavüzün ref'i davası açılmaz; yayın tekrarına ihtimali varsa tecavüzün men'i davası açılabilir.

b)Mali Haklara Tecavüz Halinde

Mali haklara tecavüz halinde açılacak tecavüzün ref'i davası ve bu davada ileri sürülebilecek talepler 4110 sayılı kanunla değişik FSEK m. 68'de düzenlenmiştir. FSEK m. 68 f. 1'e göre "eser, hak sahibinin izni olmadan çevrilmiş, sözleşme dışı veya sözleşmede belirtilen sayıdan fazla basılmış¹¹³, diğer bir biçimde işlenmiş veya radyo ve televizyon ile yayınlanmış, temsil edilmişse; izni alınmamış eser sahibi, sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya emsal veya rayiç bedel itibarıyla uğradığı zararın en çok üç kat fazlasını isteyebilir. Bu bedelin tespitinde öncelikle ilgili meslek birliklerinin görüşü esas alınır.. Bu madde icracı sanatçılar için de uygulanacak, böylece; icracı sanatçıların icraları kendilerinden izin alınmadan tespit edilmiş, bu tespit sözleşme dışı veya sözleşmede belirtilen sayıda çoğaltılmış veya icracı sanatçının icrası kendisinden izin alınmadan radyo ve televizyondan yayınlanmış ya da temsil edilmişse, icracı sanatçılar rayiç bedelin en çok üç katını talep edebileceklerdir.

Eserin veya icranın tespitinin sözleşmede belirtilen sayıdan fazla basılması hali aslında sözleşmeye aykırılık teşkil eder ve durumda BK 96 vd. maddeleri uygulanır. 4110 sayılı kanunla FSEK m. 68 f.1'e sözleşmede belirtilen sayıdan fazla çoğaltma yapılması halinin eklenmesi ile gerek eser sahiplerine gerekse icracı sanatçılara BK m. 96 vd. hükümlerinden daha etkili bir koruma sağlanmıştır.

1995 yılında yapılan kanun değişikliğinden önce talep edilebilecek miktar izin alınması halinde talep edilebileceği mutad bedelin en çok %50 fazlası idi. Kanun değişikliğinden sonra bu miktar rayiç bedel itibarı ile, uğradığı zararın en çok üç katı olarak düzenlenmişti. 2001 değişiklikle ise " eser sahibinin sözleşme yapılmış olsaydı isteyebilecek olduğu bedelin üç katı" kriteri de fıkraya eklenmiş "uğradığı zarar" ifadesi yerinde olarak çıkarılmış ve takip eden fıkralarla uyum sağlanmıştır..

¹¹³ Fıkradaki ".....sözleşme dışı veya sözleşmede belirtilen sayıdan fazla basılmış....."ibaresi bu hallerin sadece ilim ve edebiyat eserleri için söz konusu olduğu izlenimini uyandırmaktadır; zira basım yazılı eserlerin çoğaltılması için kullanılan bir ibaredir. Ancak fıkranın başında sadece "eser" dendiğine göre bu ibareyi "....sözleşme dışı veya sözleşmede belirtilen sayıda çoğaltılması....."olarak anlamak gerekir. Bu yorum konunun amacına da uygundur.

2001 değişikliğinden önce fıkrada bulunan “zarar” ifadesi yersizdi. Zira m. 68’de düzenlenen bedel talebi bir tazminat talebi değildir; hak sahibinin zarar uğramış olması gerekmez.¹¹⁴ Eğer hak sahibi 68. maddede belirtilen hallerde bir zarara uğramış ve bu zarar 68. maddeye göre talep edebileceği bedelden fazla ise bu fazla olan kısmı tazminat davası açarak talep edebilir. Buna karşılık izinsiz çoğaltma yapılması halini düzenleyen FSEK m. 68 f.2 ve f.3, bu halde ileri sürülebilecek talepler arasında hak sahibine, sözleşme yapılması durumunda talep edebileceği miktarın en çok üç katını talep etme imkanı tanımıştır.

Kanundaki 1995 değişikliğinden önce hak sahibinin FSEK 68 f.1, 2, 3’de düzenlenen bedeli talep edebilmesi için FSEK 68 m. 5’e göre tecavüz edenin kusurlu olması gerekiyordu. Buna göre “eser sahibinin talebi sözleşmeden doğmuş sayılır ve kusur bulunmadığı taktirde haksız harekette bundan sağlayabileceği hududu aşamaz”(değişiklikten önceki FSEK m.68 f.5). bu düzenlemeye göre eğer tecavüz edenin kusuru yoksa kendisinden sadece elde ettiği kar talep edilebilmekte idi. Tecavüz eden herhangi bir kar sağlamamışsa hak sahibi kendisinden hiçbir Őey talep edemiyordu.¹¹⁵ 4110 sayılı kanunla yapılan değişiklikten sonra 5. fıkrada 68. maddeden çıkarılmıştır. Bu yeni düzenlemeye göre artık tecavüz eden kusurlu olsun veya olmasın, hak sahibi, kendisinden FSEK m. 68 f.1, 2, 3’deki bedelin ödenmesini talep edebilecektir. Bunun yanısıra 68. maddedeki bedelin talep edilebilmesi için tecavüz edenin bir kazanç sağlaması da gerekli değildir. Bu hali ile tecavüz edenin, hak sahibine ödeyeceği bedel bir özel hukuk cezası niteliğindedir.

FSEK m. 68’in düzenlenmesinde icranın izinsiz çoğaltılması hali, icranın kopyalarının satışa çıkartılıp çıkartılmamış olmasına göre farklı hükümlere tabi olacaktır.(FSEK m. 68 f.1 ve f.2). ancak hemen belirtmek gerekir ki kanaatimizce 2. ve 3. fıkradaki “satışa çıkarma” ibaresini “yayımlanma” olarak geniş anlamak gerekir. Aksi taktirde kiralanma, dağıtma gibi yayma hakkına yapılacak tecavüzler için tecavüzün ref’i davasının açılması mümkün olmayacaktır.

FSEK m. 68 f.2’ye göre bir icradan izinsiz çoğaltma dışında yarar sağlanıyorsa ve çoğaltılan kopyalar yayımlanmamışsa, bu durumda icracı sanatını üç tane seçimlik hakkı vardır. Buna göre icracı sanatçı: 1) oğaltılmış kopyaların,

¹¹⁴STN, G. s. 105

¹¹⁵ AYİTER, N., s. 258

çoğaltmaya yarayan film, kalıp vb araçların imhasını veya 2) Maliyet fiyatını aşmamak üzere çoğaltılmış kopyaların ve çoğaltmaya yarayan film, kalıp vb gereçlerin uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da 3) Sözleşme olması durumunda talep edebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Fıkranın 2. cümlesi ilginç bir düzenlemeye yer vermiştir. Bu düzenlemeye göre “bu husus izinsiz çoğaltma yoluna giden kişinin yasal sorumluluğunu ortadan kaldırmaz”. Kendisinden izin alınmadan yapılan çoğaltmalara karşı icracı sanatçının ileri sürebileceği talepler de tecavüz edenin yasal sorumluluğundan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden FSEK m. 68 f.2 ve c.2’den anlaşılması gereken tecavüz edenin cezai sorumluluğudur.

Eğer izinsiz çoğaltılan kopyalar yayımlanmış ise bu takdirde hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında FSEK m. 68 f 2 de sayılan taleplerden birini seçebilir (FSEK m. 68 f.3). Buna göre çoğaltılmış kopyaları, çoğaltmaya yarayan film kalıp vb araçların uygun bir bedel karşılığında tecavüze uğrayan hak sahibine verilmesi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar için talep edilebilecektir. Eğer bu nüshalar üçüncü kişilere satılmışlarsa, bunların mülkiyeti kendilerine geçeceğinden bunların imhasını veya devrini yada bunlara el konulmasını istemek mümkün değildir.¹¹⁶Üçüncü kişilerin haiz oldukları aynı haklar ihlal edilemez; zira zapt, müsadere ve imha halini düzenleyen FSEK m. 79’un atıfta bulunduğu TCK’nun müsadereye ilişkin hükümleri üçüncü kişilerin hakları saklı tutulmuştur. Eğer haksız çoğaltılan kopyalar tecavüz edenin elinden tamamen çıkmış ise bu takdirde tecavüze uğrayan sadece sözleşme yapılmış olsa idi isteyebileceği miktarın üç katını talep edebilir.

FSEK m. 68 f. 4’e göre bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla sözleşme yapmış olsa idi haiz olabileceği tüm hak ve yetkileri ileri sürebilir. Buna göre, örneğin bedel talebinde bulunması halinde, sözleşmelere ilişkin BK. m. 125’deki 10 yıllık zamanaşımı süresinden hak sahibi yararlanmalıdır.¹¹⁷

¹¹⁶EREL,Ş.N. s. 256

¹¹⁷ÜSTÜN, G. s. 105

III TECAVÜZÜN MEN'İ DAVASI

Tecavüzün men'i davası mali ve manevi haklara henüz bir tecavüzün başlamadığı fakat tecavüz tehlikesinin bulunduğu hallerde açılır. Davanın amacı mali veya manevi haklara yapılacak bir saldırıyı daha başlamadan önlemektir. Bunun yanında başlamış olan tecavüzün devam veya tekrarlanma olanağı varsa bu dava açılabilir (FSEK m. 69 f. 1). Bu son halde tecavüzün ref'i ve men'i davaları birlikte açılabilir. Tecavüzün ref'i davasında mevcut tecavüzün ortadan kaldırılması, men davasında ise tecavüzün tekrarlanmasının önlenmesi talep edilir.¹¹⁸

Tecavüz tehlikesinin genel anlamda var olması değil muhtemel olması gerekir. Sadece mali veya manevi haklara bir tecavüzün yapılmasından şüphelenilmesi halinde tecavüzün muhtemel olduğuna dair somut belirti veya olgular olmadan bu dava açılmaz.

Tecavüzün men'i davasında da davacı ve davalı sıfatları tecavüzün ref'i davasında olduğu gibidir. FSEK m. 69'un 66. maddenin 2. ve 3. fıkralarına yaptığı atıf gereğince tecavüz edenin veya tecavüzü bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemi tarafından yapılmışsa işletme sahibinin kusuru aranmaz. Bunun karşılık tecavüzün ref'i davasından farklı olarak maruz kalınan tehlikenin mali veya manevi haklara yönelik olup olmaması bakımından bir ayırım yapılmamıştır.¹¹⁹

FSEK 69'un FSEK m. 66 f. 4'e yaptığı yollama gereğince, hakim tecavüz tehlikesinin önlenmesi için gerekli olan tedbirleri, tecavüzün kapsamına, tecavüz edenin kusurunun ağırlığına, tecavüzün önlenmesi halinde tecavüz edenin maruz kalacağı zararı göz önünde tutarak alır. Bu tedbirlerden bazıları tecavüzün ref'i ve men'i davalarının açılmasından önce veya sonra alınacak ihtiyati tedbirleri düzenleyen FSEK m. 77'de düzenlenmiştir. Buna göre, hakim tecavüz eden veya etmesi muhtemel olan kişiye bir işin yapılmasını veya yapılmamasını emredebilir veya eseri veya icranın tespitinin çoğaltılmış nüshalarını veya onu imale yarayan kalıpların zaptına karar verebilir. Kararda emre muhalefetin İcra ve İflas Kanununda yer alan cezai neticelerin doğuracağı uyarısında bulunulur.

¹¹⁸ EREL,Ş.N s. 259; AYİTER s. 260

¹¹⁹EREL,Ş.N s. 259

Verilecek ihtiyati tedbir kararında Bunun yanında dava sonucunda, haklı olan taraf hükmün ilanını talep edebilir(FSEK m. 78).

IV. TAZMİNAT DAVASI

1) Genel Olarak

İcracı sanatçılar, icradan doğan haklarının ihlal edilmesi sonucunda malvarlığında veya manevi haklarında uğradıkları zararların tazminini FSEK m. 70'de düzenlenen maddi ve manevi tazminat davaları yolu ile talep edebilirler. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir. Örneğin özür ilanının medyada yayınlanması gibi.¹²⁰

FSEK m. 70'de düzenlenen maddi ve manevi tazminat davaları Borçlar Kanunu'nun haksız fiili düzenleyen m. 41 vd. maddelerine paralel şekilde düzenlenmiştir. Bu özelliği dolayısıyla FSEK m. 70 haksız fiil hükümlerinin bir uygulaması niteliğindedir. Bunun yanında FSEK m. 70 f. 3 tecavüze uğrayana, tazminatın dışında, tecavüz edenin elde ettiği karın kendisine verilmesini talep etme hakkını vermiştir. Bu hüküm BK m. 414'de düzenlenen gerçek olmayan vekaletsiz iş görme halinin bir uygulaması niteliğindedir. Bu hak kullanılacak olursa, FSEK m.70/3'e göre 68 inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir.

Manevi tazminat istenebilmesi için kişilik haklarının zarar görmüş olmasına gerek yoktur. Ancak zarar gördüyse, MK. m.24 ve BK. m. 49'a dayanarak ayrıca bu nedenle de manevi tazminat talep edilebilir.¹²¹

2) Maddi Tazminat Davası

İcracı sanatçı, mali haklarına yapılan tecavüzden dolayı uğramış olduğu zararın tazminini haksız fiil hükümlerine göre talep edebilir (FSEK m. 70 f. 2). Haksız fiil hükümlerine yapılan yollama sonucunda, tazminat talep edebilmek için tecavüz edenin kusuru, zarar ile fiil arasındaki illiyet bağı, hukuka aykırılık ve zarar unsurlarının birlikte bulunması gerekir.

¹²⁰ TEKİNALP,Ü., s.283

¹²¹ TEKİNALP,Ü., s.283-285, Y.İBK18.02.1981 t ve 1980/1 E. 1982/2K., Y.HGK. 2.4.2003 t2003/4-260E.2003/271K.

FSEK m. 70 f. 2'de kastedilen tazminatın daha çok maddi tazminat olmasına rağmen, hiç kuşkusuz, mali haklara yapılan saldırı sonucunda icracı sanatçının manevi hakları da ihlal edilmiş ise manevi tazminat talep edebilirler. İcranın çoğaltılmış kopyalarının icracı sanatçının kişiliğini zedeleyecek bir şekilde yayımlanması halinde icracı sanatçı, hem çoğaltma hakkının ihlalinden dolayı maddi tazminat hem de icradan doğan hakların kişiliğini zedeleyecek şekilde kullanılmasını yasaklama hakkının ihlalinden dolayı uğradığı manevi zarar için manevi tazminat talep edebilir.¹²²

Maddi tazminat davasına haksız fiil hükümleri uygulanacağına göre BK'nun zarar ve tazminat miktarını tayinini (m.42, 43), tazminatın indirilmesini (m.44)¹²³, müteselsil sorumluluğu (m. 50,51) düzenleyen maddeleri kıyasen uygulanır.¹²⁴ Bunun yanında zamanaşımını düzenleyen BK m. 60 hükmünün uygulanmasıyla maddi tazminat davasında zamanaşımı süresi 1 ve 10 yıl olarak uygulanacaktır.¹²⁵

4110 sayılı kanunla değiştirilmeden önce FSEK m.70 f.1 manevi haklara bir tecavüz vukuu bulduğunda hak sahibi manevi tazminatın yanında eğer maddi bir zarar uğramışsa maddi tazminat talep edebiliyordu. Değişiklikten sonra ise fıkra şu şekli almıştır:”Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık, manevi tazminat davası açabilir. Mahkeme bu para yerine başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir”. Görüldüğü gibi FSEK m. 70 f. 1'in yeni şekli manevi haklara yapılan saldırı sonucunda uğranılan maddi zararın tazmini imkanını ortadan kaldırmıştır. Kanun değişikliğine rağmen manevi hakları ihlal edilen kimse uğradığı bunun sonucunda oluşan maddi zararın tazminini maddi tazminat davası açarak talep edebilmelidir.

3)Manevi Tazminat Davası

Manevi haklara yapılan tecavüz sonucunda uğranılan manevi zararın tazmini için açılacak olan manevi tazminat davasını düzenleyen FSEK m. 70 f. 1, BK m. 49

¹²² Yargıtay'a göre bir eseri izinsiz olarak kaset veya kompakt diske kayıt etmek eylemi manevi tazminatı gerektirmez (YRG 11. HD:;24.2.1994, E. 1994/16 K. 1994/1395 YKD, S,8,1994,s.1277)

¹²³ “Tarafların mütefarık kusuru varsa tazminatı hesabında göz önünde tutulmalıdır”

YRG:11. HD.3.4.1979 E.1183 K.1979/1704 (Çevik, İçtihatlı-Notlu Fikri Hukuk Mevzuatı, Ankara, 1988,s. 46)

¹²⁴ , EREL,Ş.N,s. 262

¹²⁵ “Fikri hakka tecavüz bir haksız eylem teşkil eylediğinden BK m. 60 gereği bir yıllık haksız işlem zamanaşımına tabidir” YRG.11.HD. , 20.6.1973 E. 2943 K.1973/3052

hükmünün hemen hemen tekrarıdır. Maddi tazminat davasında olduğu gibi manevi tazminat istenebilmesinin haksız fiilin unsurlarının (hukuka aykırılık, zarar, illiyet bağı ve kusur) bulunması gereklidir. Manevi tazminat davası icracı sanatçı ve –manevi haklarını kullanma yetkisi devretmiş ise- FSEK m. 19 f. 1’de sayılan kimselerce açılabilir.

FSEK m. 70 f.1, 4110 sayılı kanunla değiştirilmeden önce Bk m.49’un 4.5.1988 tarih ve 3444 sayılı kanunla değiştirilmeden önceki halinde olduğu gibi zararın ve kusurun özel ağırlığı şartını içeriyordu. BK m. 49’da 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklikle zararın ve kusurun ağırlığı şartı maddeden çıkartılmasına rağmen bu şartlar FSEK m. 70 f. 1’de yerini korumaktaydı. Bu durum karşısında bir görüşe göre FSEK m. 70 f. 1 hükmü BK m. 49’un 3444 sayılı kanunla değişik yeni metni ile zımnen yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer bir görüşe göre ise BK m. 49’un koruduğu menfaatlerle FSEK m. 70’in koruduğu menfaatler farklıdır ve zarar ve kusurun özel ağırlığı şartı uygulanmaya devam edilecektir.¹²⁶Tartışma 4110 sayılı kanunla FSEK m. 70’de yapılan değişiklikle birinci görüş lehinde sona ermiştir; maddeden kusur ve zararın özel ağırlığı şartı çıkarılmıştır.

4110 sayılı kanun ile değişik FSEK m. 70 f. 1 c. 2’ye göre mahkeme tazminat olarak ödenecek para yerine¹²⁷ veya buna ek olarak başka bir manevi tazminat şekline hükmedebilir. Yeni düzenleme ile hakime bu konuda takdir yetkisi verilmiştir. Diğer manevi tazminat şekillerine örnek olarak sembolik bir miktarın ödenmesi, yargıcın davalıyı kınaması ve kararın basın yolu ile ilanı, davalının özür dilemeye mahkum edilmesi, cevap ve düzeltme hakkı gösterilebilir.

V)GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRMekten KAYNAKLANAN DAVA

FSEK m. 70 f. 3, tecavüze uğrayanın, maddi ve manevi tazminat dışında tecavüz edenin elde ettiği karın kendisine verilmesini isteyebileceğini belirtmektedir. Burada gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeyi düzenleyen BK m.414’ün özel bir görünümüdür.¹²⁸

¹²⁶EREL,Ş.N., s. 261

¹²⁷ 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’un 28. maddesinin 8. fıkrasına göre yayın kuruluşlarına karşı açılan davalarda ödenecek olan tazminat miktarı 10 milyar TL den az olamaz. Buradaki tazminat ibaresi bize göre de hem maddi hem manevi tazminatı kapsamaktadır. Kanunun bu düzenlemesi bir medeni hukuk cezası niteliği taşımaktadır.

¹²⁸ ARKAN,A., s.295

İcracı sanatçı bu dava ile tecavüz edenin elde ettiği kazancın kendisine verilmesini talep edecektir. Tecavüz edenin elde ettiği kazanç icracı sanatçının uğradığı zarardan fazla olabilir. Tecavüz eden icracı sanatçının elde etmeyi ummadığı veya elde edemeyeceği bir kazanç elde etmiş olabilir. İcracı sanatçının bu kazancı talep edebilmesi için bu kazancı elde etmeyi umduğunu ve bundan mahrum olduğunu ispat etmesine gerek yoktur. Davacının zararı ispatlamasına gerek olmaksızın kazanç devri talebinde bulunması avantajlı bir durumdur. Tecavüz eden, mağdurun elde etmeyi düşündüğü veya elde edebileceği bir kazanç elde etmişse, bu mağdurun yoksun kalınan kazanç anlamında zararı olduğunda sahip olduğu maddi tazminat davası açma hakkıyla, vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan dava açma hakkı yarışan haklardır.

Hükümdeki “tecavüze uğrayan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de isteyebilir” ifadesinde yer alan “ başka” ifadesi ile neyin kastedildiği açık değildir. Getirilecek yorum şöyle olmalıdır: Kazanç devri talebi ve manevi tazminat talepleri yığılan haklardır ve ikisi bir arada talep edilebilir. Zira farklı hukuki menfaatlere ilişkindir. Kazanç devri talebi ve maddi tazminat taleplerinin yığılan haklar mı yoksa yarışan haklar mı olduğu konusu. Maddi zararın kaynağına bağlıdır. Eğer maddi zarar mahrum kalınan kar ise yarışan haklar olduğunun kabulü gerekir. Aksi yorum aynı zarar için iki kez tazmin anlamına gelir ki bu adil olmayan bir durum yaratır. Şayet maddi zarar fiili zarar şeklinde ortaya çıkmışsa her iki talep yığılır çünkü bunlar farklı amaçlara yönelmiş taleplerdir.¹²⁹

Vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan talep ileri sürüldüğü takdirde FSEK m. 68'deki tecavüzün ref'i davasında talep edilen bedel indirilir (FSEK m. 70 f. 3). İndirilecek olan bedel tecavüzün ref'i davasında kullanılan tercihe göre ya çoğaltılmış nüshaların veya çoğaltılmaya yarayan kalıpların devir bedeli mi ya da sözleşme yapılmış olsa idi istenebilecek ücretin üç kat fazlasına ilişkin bedel mi açık değildir. Kanaatimizce burada indirilmesi gereken bedel, sözleşme yapılmış olsa idi istenebilecek ücretin üç kat fazlasına ilişkin bedeldir.¹³⁰

§2 CEZAI KORUMA

¹²⁹ ARKAN,A., s.296. Aynı görüşte TEKİNALP, Ü.,287-288

¹³⁰ ARKAN,A., s.296. TEKİNALP,Ü., s.288

İcracı sanatçı haklarının cezai koruması, FSEK m.80/son kapsamında bağlantılı hak a yönelik eser sahibinin cezai korunmasından ayrıca düzenlenmiş, icranın izinsiz çoğaltılmış, bandrollü nüshalarının yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satan fail hakkında ile ilgili ihlâllerde üç aydan iki yıla kadar hapis veya beş milyar liradan elli milyar liraya kadar ağır para cezasına veya zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden

Sair ihlallerde fail hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis ve on milyar liradan elli milyar liraya kadar üç aydan iki yıla kadar hapis veya beş milyar liradan elli milyar liraya kadar ağır para cezasına veya zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden, hükmedileceği öngörülmüştür.

FSEK m. 80 de m. 75'in kapsamına sokulduğundan, bu suç şikayete bağlıdır. Bu suça ilişkin şikayet hakkı icracı sanatçıya aittir.¹³¹

¹³¹ SOYSAL,T.,**Fikir ve Sanat Eserlerinin Hukuki Gelişimi ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununundaki Cezai Hükümler**, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S.3/2005, s.644

SONUÇ

1)Teknoloji geliştikçe, icracı sanatçının hakları yeni ihlal tarzları karşısında korumasız kalacağından mevcut düzenlemelerle yetinilmemeli, bu konudaki mevzuat değişimlikleri, diğer alanlara nazaran daha dinamik olmalıdır.

2)Meslek kuruluşlarının icracı sanatçılarının haklarını korumadaki önemi ve eser icralarının endüstrileşmesini sağlayarak icracıya gelir ve refah sağlaması yoluyla sanat ve kültürde oluşturduğu katkının önemi aşıkardır. Bununla birlikte belli durumlarda icracı sanatçının bizzat hak korumasının önüne geçilmesi, Anayasanın 36. maddesinin tanıdığı hak arama özgürlüğünün ihlali anlamına gelir. Bu konuda ortak yarara yönelik denge sağlayacak değişimlikler yapılmalıdır.

3)Eser Sahibine Komşu Haklar Yönetmeliğinin FSEK'mda ki düzenlemeleri genişleten ve kavram kargaşasına yol açan düzenlemeleri ilga edilip bunların FSEK'te veya ona nazaran

özel bir yasada düzenlenmesi yerinde olacaktır

4)İracı sanatçının haklarının devri, intikali konularında icracı sanatçılarının haklarının doğasından kaynaklanan hükümler dışında çoğunlukla eser sahibine dair hükümlerin kıyasen uygulanması nedeniyle bu konularda eser sahibinin haklarına ilişkin konulara büyük oranda yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- AKKARACA,M., **The Protection Of IPR Within The Framework Of Free Movement Of goods in The EU,** İstanbul,1999(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ARKAN,A., **Eser Sahibini Haklarına Bağlantılı Haklar,** İstanbul,2005
- ATEŞ.M., **Avrupa Birliği'nde Fikri Haklara İlişkin Düzenlemeler ve Türkiye,** LEGAL Fikri ve Sınai Haklar Dergisi,C.1, S.4
- AYİTER,N., **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri,** 2. Bası, Ankara, 1981
- BULUT,G.D., **Copyright in Music And Film Industries: International Framework And The European Union,** İstanbul, 2002
- DURAL,A, **İcracı Sanatçının Hakları ve Korunması,** İstanbul,1998(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- EREL,Ş.N., **Türk Fikir ve Sanat Hukuku,**Ankara,1992
- EREL,Ş.N., **Fisaum Konferanslar Dizisi 1,FSEK'de Yapılan son Değişiklikler ve Komşu Haklar,** Ankara, 1998
- HIRSCH,E.E., **Hukuki Bakımdan Fikri Say,C.1 (çev. ÇERNİS,V.),**İstanbul.1943,
- KEYDER,V.B, **Fikri Mülkiyet Hakları ve Gümrük Birliği,** İstanbul, 1996
- KABOĞLU,İ., **Özgürlükler Hukuku,** İstanbul, 1994,

- KAMINA, P., **Film Copyright in the European Union**, Cambridge,2002,s.53
- KAYHAN, M., **2005 AB Türkiye ilerleme Raporunda Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları** , LEGAL Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S5/2006
- KEELING,D.T., **Intellectual Property In EU Law**, Oxford,2003
- KELEŞ,R., **Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar**, İstanbul, 1993,
- KILIÇ, B., **Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Eser Sahipliği**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),ANKARA,2003
- PIROĞLU, Ü., **Hukuk Kurultayı 2000, Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku**,Ankara,2000
- SULUK, C., **Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, 2004
- SOYSAL,T., **Fikir ve Sanat Eserlerinin Hukuki Gelişimi ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Cezai Hükümler**, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, S.3/2005
- TEKİNALP, G/TEKİNALP,Ü.,**Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Bası ,İstanbul, 2000, s.682-683
- TEKİNALP,Ü., **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 2. Bası,İstanbul, 2002
- TRITTON,G., **Intellectual Property In Europe**,2. Bası,Londra 2002
- STÜRKEKUL,E./SEVİM,T., **İnternet Ortamında Müzik Eserlerinin Kullanımı**, LEGAL Fikri ve Sınai Haklar

Dergisi,C.1, S.4

ÜSTÜN, G.

**Türkiye’de Fikir ve Sanat Eserleri Yasasındaki
Gelişmeler**, MÜAAD, C. S. 1-2, !995-1996

YARSUVAT,D.,

Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları, İstanbul,
1984

YILMAZ,İ,

Avrupa Birliği Hukukunda Fikri ve Sınai Haklar,
MÜAAD 95-96, C. 4,S.1-2

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32001L0029&model&guichett

8. 5 Yıllık Kalkınma Planı Fikri Haklar Özel İhtisas Komisyonu Raporu,DPT
yayınları, Ankara,2000,